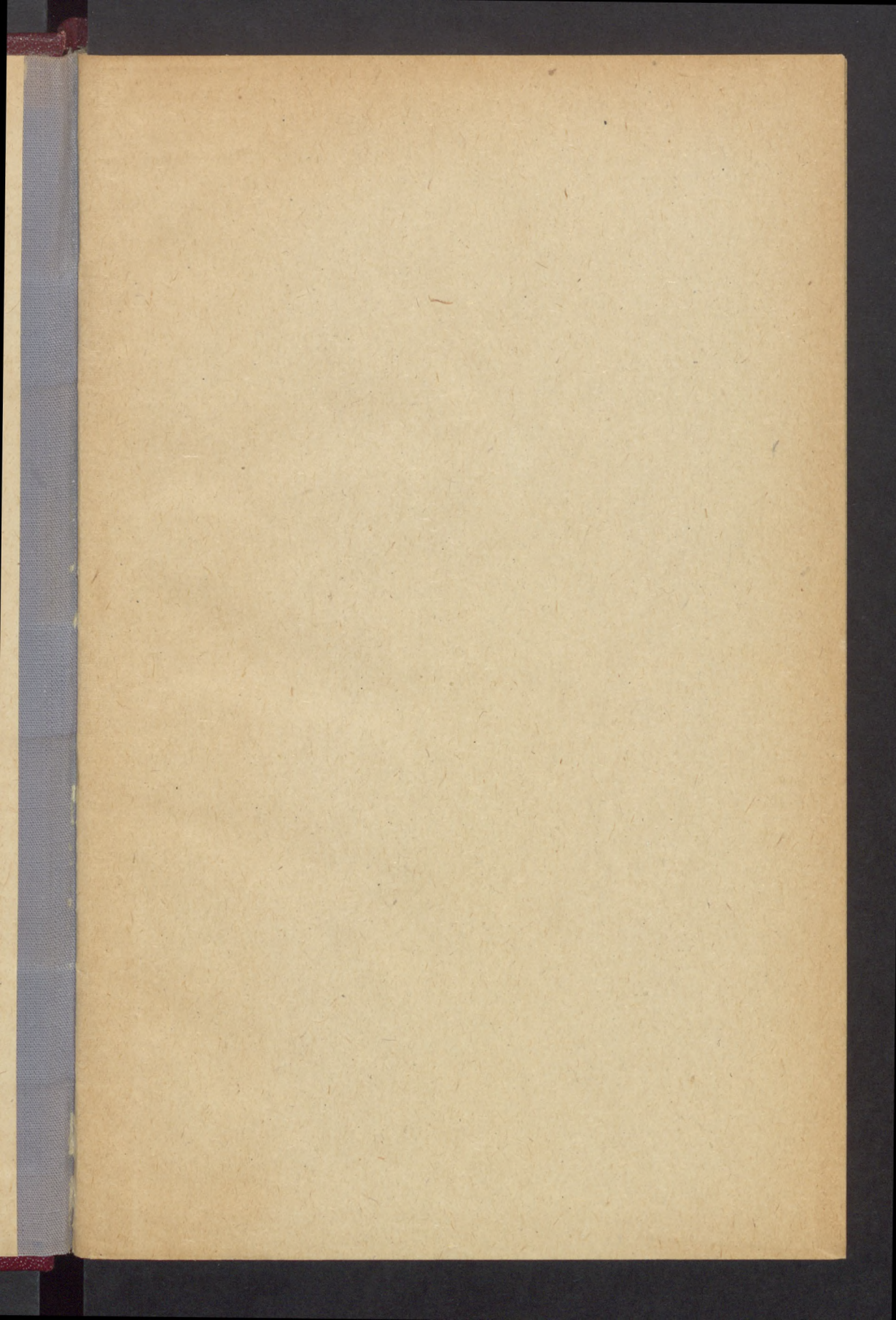

60.779

60.779

KONSTANTINÁPOLYI EMLÉKEIM.

IRTA:

CHRISZTO MIKLÓS.

Szerző arczképével.

Ára 2 korona.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

CHRISTO MUNDI

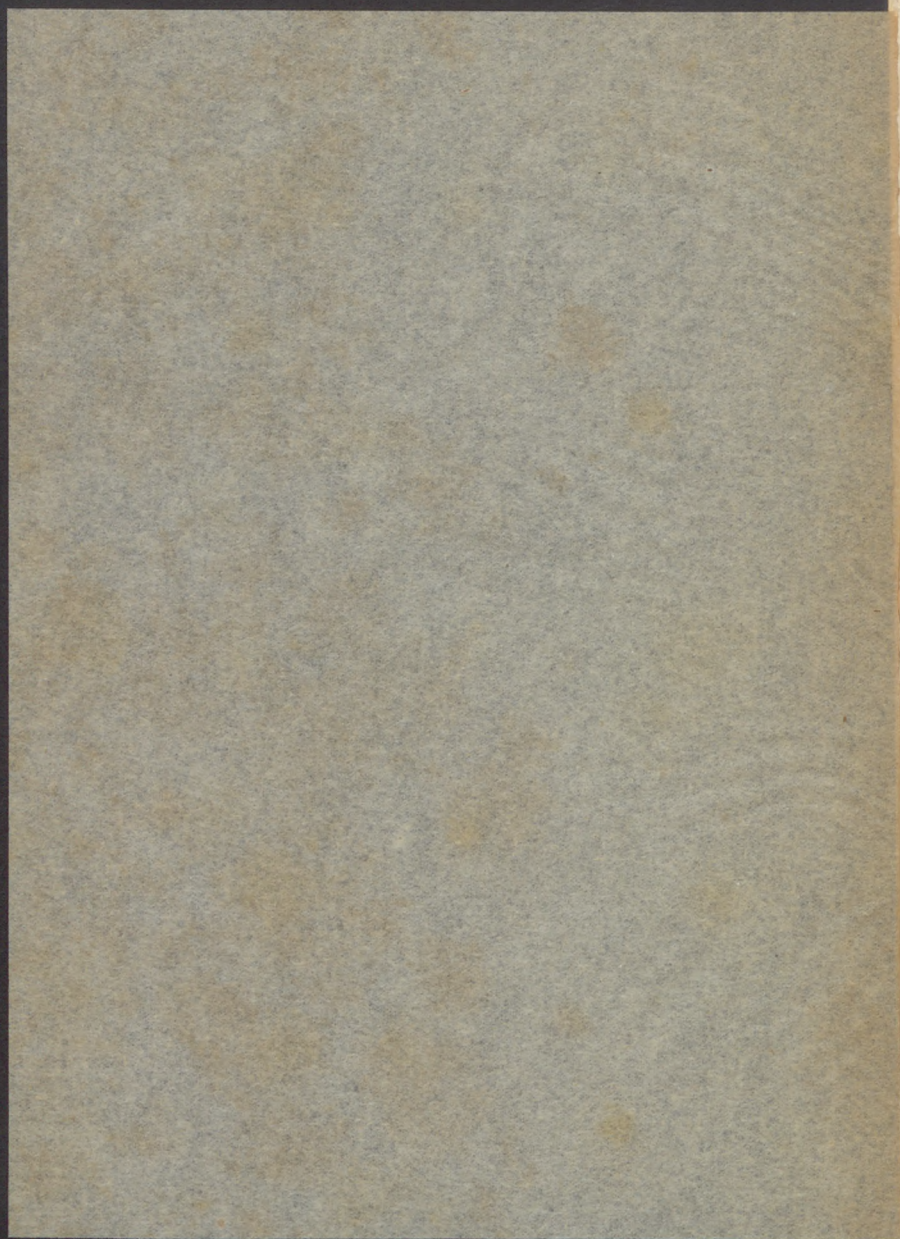

KONSTANTINÁPOLYI EMLÉKEIM.

IRTA :

CHRISZTO MIKLÓS.

GYULÁN,

DOBAY JÁNOS KÖNYVNYOMDÁJA.

1893.

~~56972~~

60779

~~74.~~
~~116~~

M. M. MUZEUMI KÖNYVTÁRA
Könyvt. Irat. Oszt. Kézir. Oszt.
1928. 91.

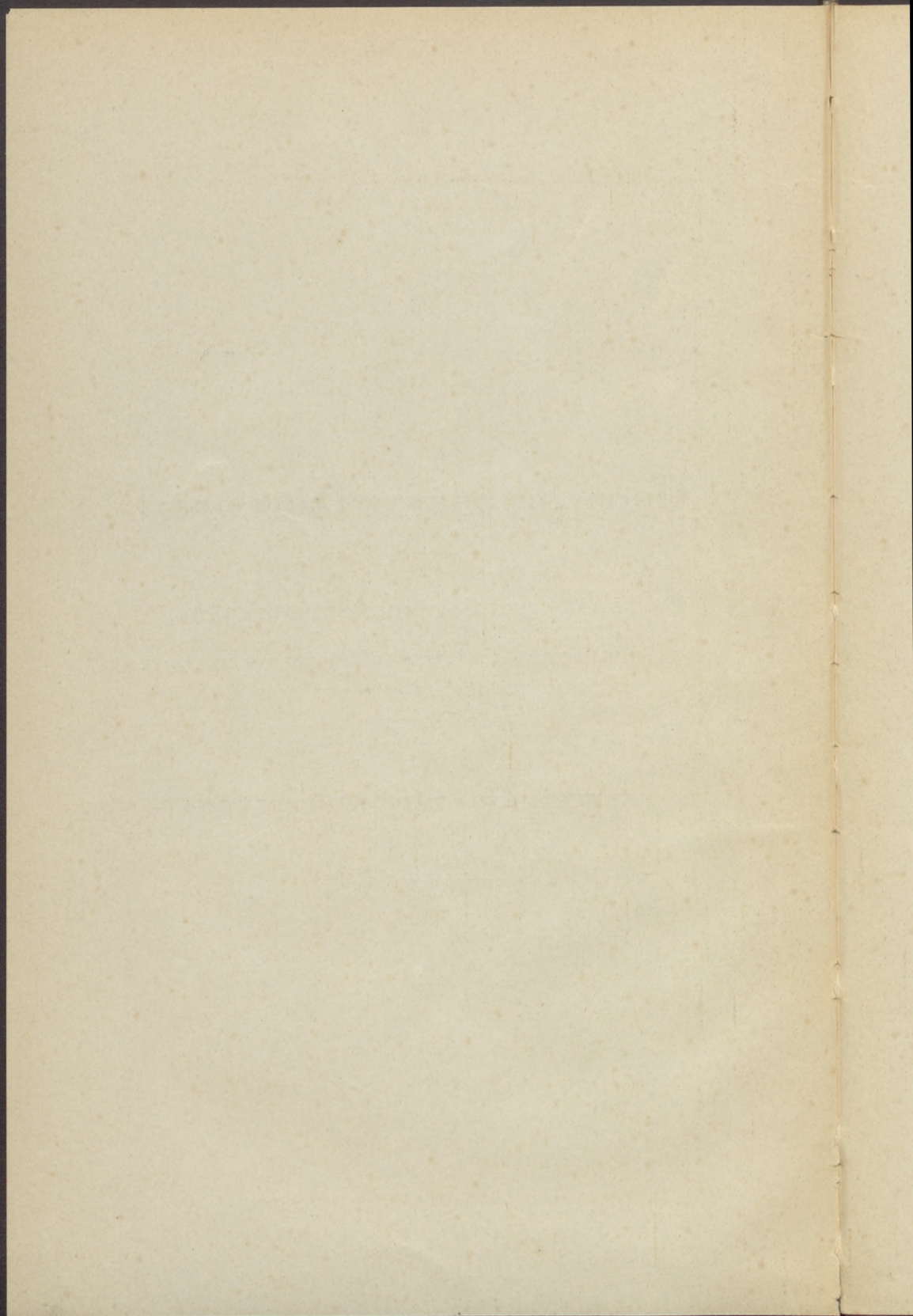
GRÓF SZÉCHENYI ÖDÖN PASA,

A TÖRÖK SZULTÁN TÁBORNOK HADSEGÉDE,
ALTÁBORNAGY, A CSÁSZÁRI TŰZOLTÓ-EZRED ÉS A
CSÁSZÁRI TENGERÉSZ-TŰZOLTÓ ZÁSZLÓALJ
FŐPARANCSNOKA

HARMINCZ ÉVES TŰZOLTÓI JUBILEUMA

EMLÉKKÜL.

AZ OLVASÓHOZ.

Törökök büszkeségében, híres világ-szép, kelet ezer csodáju, búbájós városában — Konstantinápolyban töltött feledhetlen emlékű napok hű leírását veszi e könyvecskében az olvasó.

Czélom: minden tekintetben érdekes útunk emlékeit megőrizni, hogy majd idővel az élet gondjai és küzdelmei között is, e könyvecskét lapozgatva, azok felújulhassanak.

Talán nem csalódtam, midőn azt hívéim, hogy tűzoltó bajtársaim és többi útitársaimon kívül is akadni fognak olyanok, kiket élményeink érdekelni fognak.

És ha bajtársaim, útitársaim érdekes
útunk hű képét lelik fel e sorokban; —
ha az olvasó érdekeltségét szerencsés lesz
felkölthetni : valjon mondhatni-e akkor,
hogy e lapok teljesen czéltalanok vol-
nának.

E kis könyvecske is legyen egy
szeme annak a láncznak, a mely a török-
magyar barátságot összefűzi.

Irtam Gyulán, 1892. év karácsony
havában.

Chriszto Miklós.

I.

Az elutazás.

GERGELY pápa kalendáriumja 1892. évnek július 9-ét, a Budapest központi pályaudvar zónás órája pedig délután 6 órát mutatott, midőn az a 62 tagú magyar tűzoltó küldöttség egyenesen Konstantinápoly felé vette szekere rúdját, hogy a legnagyobb magyar fiának, a magyar tűzoltászat meghonosítójának hála és becsülése jeléül, a „*tömjén és mirhán*“ kívül szívének igaz szeretetét és ragaszkodását bemutathassa.

A kapus utolsót csengetett. Bábeli zavar, lázas izgatottság következett be.

Ide-oda futkozás, ölelkezés, csókolódzás. Kövér könyvek hullatása és kendők lobogtatása után lassan gondolkozva, megindult a prűszkölő vonat az összeverődött karavánal.

A daliás, többnyire őszbecsavarodott, te-kintélyes periferiájú főparancsnokok mind-egyikét egy-egy tábornoknak vélnéd te laikus; — olyan katonásan feszes a tartásuk, olyan forschriftmässig ruházatuk.

A közös cél csakhamar közelebb hoz bennünket egymáshoz, alig hagytuk el a ha-

tárt. Mert mi magyarok, csak a határon túl szeretjük és tudjuk becsülni egymást. Midőn Szerbia egén a nap már erősen tűzött, már mindannyian ismerősként üdvözöltük egymást a — kognakos pohárkákkal. A coupék látogatói egymásnak adták a kilincset s Szerbia természetlen szikláiról már a hymnus visszhangja verődött vissza.

Az a bizonyos vak ló, drága terhével egyenletes gyorsasággal haladt hegyen-völgyön, a kavargó Mariuica folyamon keresztül, s csak nagy ritkán jelzé rekedt hangján (itt még a gép is más hangon füttyöl), egy egy fából épült állomás elérését.

A Perronon jóféle birkaaggyúval kenegetett nagy csizmás, lomha járású, meglehetősen piszkos, szerb rendőrök; — tágra nyitott szemekkel bámuló fehér népség; — tarkán öltözött falusi intelligencia s azok családtagjai fiksziroztak bennünket nagy attánsióval. A hatás, úgy látszik, bevált. Legalább tekintük és gyors mozdulataikból arra lehetett következtetni. A nőknél az eredmény sokkal hatásosabb volt. Nagyon meg voltak velünk elégedve, a min éppen nem csudálkozom; mert a magyarok ez alkalommal meglehetősen jól voltak képviselve. Egy tagba szakadt Don Juan collegánkat ez az érdeklődés aztán arra indította, hogy a mamájával sétáló tüzes szemü rász leány állát, a következő szavak és leereszkedő jóakarató mosoly kíséretében megsimogatta :

Kedves kicsikém! Nem jönne el velünk Konstantinápolyba?

A „kedves kicsike“ csak úgy hízik boldogságában, vállalja a simogatást, lehető lebilincselő mosolyra görbíti nem éppen „iczipici száját“ s mutatja fehér fogait.

A mamóka azonban nem így!

Ő már elfelejtett a szemek tüzéből olvasni (tempi passati), az ő szivecskéje már kiégett, akár egy vulkán és nem fogékony az ilyenek befogadására. Nem is gondolkozik sokáig, hanem aszott, ránczos kezeit villámgyorsasággal hozza érintkezésbe az atlétának egészséges, kicsattanással fenyegető arczával. A „választott“ oda kap, ahol éget, zsidong, s a másik pillanatban már dicsekedve, de fanyar mosolylyal említi, hogy a *kapott emléket* nem adná *másik olyanért*.

A hivatása magaslatára emelkedett rendőr keresi-kutatja a sértett felet; de az saját jól felfogott érdekében nem jelentkezik; — hallgat, akár a — sír, üldözi a vádlottat lázas izgatottsággal, az azonban a kicsikével már megslizolt, akár csak az operettbeli — *jordán*.« Törökizálunk is az »esethez.«

— Isidilmis sej dekil!¹⁾

— Ájib dír²⁾ hallik papunk ajkáról a viszhang.

— Bundd csok kabáhetyn várr!³⁾ fejezi be a harmadik.

¹⁾ Hallatlan dolog!

²⁾ Ez szégyen!

³⁾ Te vagy a hibás.

Jóizü mosolylyal ütjük el a dolgot az atletha kárára. Rajta van a teher.

Vonatunk fújva, pihékelve törtet előre. A vidék, a meddig a szem ellát, kopár, hegyes; — itt-ott ritka, megvénült kukoricza, karót nem ismerő, összefutott szőlő, két-három óra járásnyira egy-egy düledező, nyomorúságos tanya, rongyos, fezes nyomtató emberekkel.

Nissbe érünk, hol bennünket már meleg étellel vár a Magyarországból odaszakadt zsidó csapláros.

A compánia egy része csakhamar elkölti az ízetlen drága ételeket, kocsikra ül (az ottani fiakkeresek tudnak csak igazán zsarolni), bejárja a 40 ezer lakosságu várost, a mely rendetlen, piszkos. Az utcák telve ronda kávéházak előtt alacsony, kas nélküli gyékény székeken ülő renyhe polgárokkal. Iszszák a kávé és úgy füstölnek, mint egy török basa. — Minden negyedik-ötödik ház korcsma s mindegyiknek van közönsége.

Elégedetlenül, — édes magyar hazánkra büszkén, — térünk vissza az állomásra. Alig van időnk leönteni egy-két pohár ficzkót. Felhangzik a vezényszó: Tovább! Tovább!!

Műveltebb, jobb földek, kevesebb sziklai hegy, több használható terület, csinosabb épületek, lombos tölgyerdők tárúlnak szemünk elé.

Bulgária fővárosába, a 60,000 lakosu Sofiába érkeztünk.

Egykor híres kereskedőváros, számos

mecsettel és keresztény templommal. Görög metropolita és egy kath. püspök székhelye. A hajdani Ulpica Sardica helyén Szt. Jusztinián császár építette. A törökök 1382-ben foglalták el.

Itt már mindenütt erősen látszik Ferdinánd keze nyoma, no meg a fenséges jó mama kiapadhatlan tárczájának eredménye.

Az indóháztól a városba széles, kocsi- és gyalog kőutak vezetnek, mindenütt fákkal szegélyezve. Az építkezési hajlam óriási nagy Minden negyedik-ötödik ház épül és pedig nem fából, de kőből. Úgy mondják „a mama költségre.“ A fejedelmi palota nem nagy de ízléses épület, a legújabb stylben. Hátamegett nagy angolkert, melynek kerítésének bevezésére Sándornak már nem volt ideje. Ferdinánd fejezte be.

Rendőrsége, hosszú szárú csizmájával, testhez simuló sűrke nadrágjával, sárga gombos hófehér kételejű waffenrockjával és pofonütött, koronás sirmléderes sipkájával igen jól néz ki. Férfiai mind szálasak, szépek.

A kosztja, az nem magyar gyomornak való. Elemózsánk már fogyatékn lévén, de meg meleg ételre számítván is, szándékosan kiéhezettük magunkat, mindennek daczára a rizses birkahús leves (még most is orromban a szaga), a zöld paszuly főzelék főtt ürü hússal, az olajba készített liba- és csirke sülték, a finom leszelt, mindennélküli zöld ugorka, a megromlott vajjal készített hideg tészta sehogyan sem ízlett.

A ráemlékezésnél még most is émelygés fog elő:

Tovább! Tovább!! célunk felé.

A 100,000 lakosu Drinápoly a Maricza jobb partján fekszik termékeny völgyben; — belseje olyan, mint Konstantinápolyé, piszkos, rosszul kövezett. Megemlitendő benne II. Szelim szultán mecsete és a görög császárok korából származó Mihályhid. A város közepén emelkedő 4 mecset, szép minarettjeivel, karzataival és 2 boltozott bazárral. Konstantinápolylyal és Filippopollal vasút által van egybekötve. Iparágai közül a selyemgyártás, szattyáncserzés, illatszerei és rózsaozlaja híresek. Mostani elnevezését Hadrián római császártól nyerte. Az oroszok 1878. június 22-én vonultak be falai közé s a fegyvernyugvás január 31-én iratott alá.

Tovább! Tovább!!

A vonat két oldalán czirkáló török katonák bukkannak elő, hovatovább számosabbban s az állomásokon fegyverbe lépő őrség biztat bennünket, hogy ne féljünk. A vonat mentén elterülő tölgyerdőkben egész regement circál és keresi a hirhedtté lett Athanasioszt és bandáját.

Nincs mit félnünk; vigyáztat ránk Abdul Hamid ő felsége, hogy kedves barátja magyarjaiban valami kár ne essék.

Minden baj nélkül haladunk el Cserkeő mellett is, s az út fáradalmait velünk megosztó hölgyek most már könnyebbült szívvel sóhajtanak fel:

Hála neked nagy Allah!

A tengert július 11-én déli 12 órakor, a mi számításunk szerint d. u. 2 órakor láttuk meg először. — A meddig a szem ellát, csak vizet és eget talál.

A török nap erősen sütött. 30—32 fok lehetett R. szerint. A szokatlan hőséget csak a tenger mozgása enyhítette némileg. A különböző színekben játszó óriási folyam felszíne meg-meg fodrozott, könnyedén himbálva hátán a kereskedelmi hajókat. A gyorsan repülő sirály le-lecsapott a habok közé s a másik pillanatban már áldozatát csőrében czipelte.

A vonat csendesedni kezd. A turisták a vonat gangjára vonulnak.

Egyes dómok, minarettek körvonalai hovatovább kiemelkednek. Lefátyolozott török anyókák, fezes, turbános férfiak sorsukban megnyugodva, maguk alá szedett lábakkal ott üldögélnek a gát mentén. Mintha mi sem történnék körülükben, a robogó vonatra fel sem tekintenek; — álmadoznak a nagy Allah hatalmáról tovább — nyugodtan.

A törökvonat vezető gépe kehesen elszóllja magát, járása fokozatosan gyengül s mindannyian dobogó kebelével, kíváncsiságtól égve, kerekre nyitott szemekkel, halljuk a konduktor megváltó szavát: Konstantinápoly!

Konstantinápoly!!

Az ozman birodalom megragadó fekvésű és szépségű fővárosa, Te, fénytől és színpompától ragyogó gyöngy!! Boldog éjjeleim álma Istanbul, ime falaid között vagyok!!!

II.

A megérkezés.

ITT volnánk hát Konstantinápolyban. — Mindenféle nagyságu és alaku táskákkal, skatulyákkal megterhelten igyekszünk a mi reánk váró díszes küldöttség színe elé.

A hosszú út fáradalma nem látszik meg rajtunk. Kihúztuk magunkat mi is parádéba.

A „legnagyobb magyar“ fia teljes díszben, aranytól ragyogó egyenruhában, széles, nemes keble telve a megérdemelt kitüntetések egész légiójával, jóságos mosolylyal ajkán vár ránk és nyújtja kezét felénk.

Milyen jól esett az a magyaros kézszoritás attól a férfiútól, a ki 18 év óta elszakadva hazájától, az idegen nemzet között elismerést, becsületet szerzett a magyar névnek.

Hogy dobogott keblünk, hogy csillogott szemünk az öröm, a boldogság mámorától.

Soha sem feledem el e pillanatot.

Ő nagyméltósága mellett ott voltak: Ő Felsége Aüdul Hamid szultán által fogadásunkhoz beosztott Reschad bej major, Wasiv Effendi, Naschid Effendi, Mehemed Effendi és Reschid Effendi főhadnagyok,

Hamvai Kovács Imre, Székács, a magyar egyesület elnöke, Rosenfeld tanár, az „Osmatische Post“ szerkesztője és a keleti vasút képviselőjében annak inspectora Pévroy. — Összeverődött nagyszámú, mindenféle nemzetbeli kíváncsi közönség.

Török alig volt köztök. Az nem kíváncsi, — csendes, nyugodt.

Görög, zsidó, örmény, hordárok ajánlgatják szolgálataikat sebes beszéd és erős gesticulatio kíséretében. Rohannak, ugrálnak ide-oda, kiabálnak, integetnek, csakhogy kiérdemelhessék a piaszttereket.

Nem így a török.

Önérzetesen viseli magát. Megvárja, míg bizalmaddal megajándékozod. Nem lármáz, nem integet; de ha megbiztad valamivel, akkor cselekszik — gyorsan, biztos lehetsz benne, hogy podgyászod nem vész el, mert jó kezekben van. A hordárok számokkal nincsenek ellátva; — egyenruhának hire sincs. Mind-egyik a maga polgári, — tisztának és szépnek éppen nem mondható, — habitusában ögyeleg — ödöng és töri magát a baksis után.

Örmény, görög és zsidótól óvakodj, mert könnyen megslissol csomagoddal s akkor üt-heted a — nyomát.

Rövid üdvözlés után mindannyian bemutatattunk Széchenyi grófnak és a küldöttség többi tagjainak. A kijelölt s többnyire apró Bukefalusok által vont s elég tiszta fogatokon az „Imperial“ és a „Pest“ szállodába hajtottunk.

Milyen utcák, milyen emberek, milyen tolongás.

Az utcák sarkain, nagyobb térségeken, már ránk váró közönség lelkesedéssel fogad bennünket. Törökösen üdvözl, jobb keze öt ujját összefogja, mintha „körmöst“ akarna tartani, és kebléhez, ajkához és fejéhez emeli, ez által azt akarva jelezni: „amit keblem érez, ajkam mond s agyam gondol, igazán érzem veled szemben, s barátságosan intget felénk, Fezes kocsisunk a girbe-görbe, buczkás utcákon, a tolongó nép között sebesen hajt keresztül, szakadatlanul kiáltva: Várda! Várda!! (vigyázz!) Laktanyák kapujában, őrségeknél a katonaság fegyverbe állva üdvözl bennünket!

A »Galata« hidon is sebes ügetést hajt kocsisunk, pedig itt a forgalom óriási nagy és valóságos emberáradaton kell áthatolnunk. Van itt néger, török, görög, zsidó és az Isten tudja, milyen nemzetbeli, a ki koldúl, ácsorog, vizet, gyufát, pipát, hagymát, ugorkát, dinnyét, főtt kukoriczát, lovakra aggatott birkahúst, szőlőt árul, szamarakon, öszvéreken 6—8 méteres szál fákat, téglát, természetkövet, hordót, ládát szállit; — míg a kövér és hosszúfarkú kutyák a szemét között tuskálva, delektálják magukat.

Szemünk elé minden pillanatban újabb és újabb, eddig soha nem látott kép tárul. A feleséges, a ronda, a remek, a piszkosság, a fény, a sötétség váltják fel egymást perczenkint.

A legújabb stylben épült palota mellett

ott gubbaszkodik a minden pillanatban ledőléssel tenyegető faház, farácsos ablakaival. Arabs ménjén gyorsan ügető s felfegyverzett katonatiszt mellett ott mászik a vízzel megterhelt számár; — díszes fogatán haladó és az ablakon kíváncsian kitekintgető előkelő töröknő mellett, aszott kezét kitérve, baksisért könyörög a görög koldúsasszony. S ha nem vagy hajlandó baksist adni, a robogó kocsin is megfogja karodat s kezében tálczát tartva, esdőleg mormogja: baksis! baksis!

A folytonos erős figyelemtől elfáradva, a kiabálásba, zajba belekábúlva, az erősen tűző naptól, izgatottságtól, gyöngyözve, porosan, piszkosan, kimerülve érkezünk meghotelünk elé.

Allah! Allah! nagy a te hatalmad, hogy ennyi baj, zaj, fáradságos út után ide segítettél.

A hotel kapujában a portás németül, a szobaajtóban pedig a szobacziczus, (valamikor, régen lehetett az!) magyarul üdvözl.

De itt sincs pihenése a megeredt árnak. Itt sem maradhatunk csendben, nyugodtan.

„Ek meg dzse“ (kenyér), „condorádzi“ (cipő), „Vodino“ (hús), „Burgibi“ (jeges víz), „Odun“ (fa), „Fasulja“ (bab), stb. stb. kiabálnak az áruikkal megterhelt férfi kofák olyan erősen, a mihez a kisázsiai üvöltő derisek csak kis Miskák.

De hát „Si fueris Romae, romano vivito more.“ Ha már itt vagyunk, mi is nyugodjunk meg sorsunkban, a nagy Allah bölcs akaratában.

III.

A fogadtatás.

FOGADTATÁSUNK a diszes „Pest“ szállodában történt, amelynek tulajdonosnője Tótfalusiné, nyalka magyar menyecske. A nagy terem magyar és török lobogókkal gazdagon fel volt díszítve és az ünnepelt életnagyságú arczképével ékesítve. Ott voltak: *Follmann Alajos* járásbíró s az országos tűzoltó szövetség helyettes elnöke, *Bárány Ernő*, a budapesti önkéntes tűzoltó-egylet főparancsnoka, *Birkás Kálmán* Szabadka, *Chriszto Miklós* főparancsnok Gyulán, *Deutsch Zsigmond* jogász, *Farkas Sándor* parancsnok Madarason, *Fellmayer Károly*, gyáros Székes-Fehérvárott, *Foghtúi János* főparancsnok Hajdú-Szoboszlón, *Fogd Károly* ügyvéd, főparancsnok Érsek-Ujvárott, *Feoris Aron* őrsparancsnok, *Géczy Ferencz* nagykereskedő Budapesten, *Gyürky S.* segédtsiszt, *Hamvay Gyula*, a „Hircsarnok“ szerkesztője, *Hlatky Endre*, az ügyvédi kamara elnöke Nagy-Váradon, *Hermann Ödön* osztályparancsnok Budapesten és neje, *Hevesy Zsigmond* szakaszparancsnok, *Horváth László* főparancsnok,

Kopunovits K. honvéd-husár tiszt Szabadkán, *Dr. Kovács Dénes* hirlaptudósító, *Karlberger Gyula* Siófokon, *Kádár Henrik* parancsnok H.-M.-Vásárhelyen, *Dr. Karácson Imre* tanár, *Luncz Alajos* tanár benczésrendi lelkész, *Jelinek Nándor* gyáros, ezelőtt gr. Széchényi segédtisztje, *Mihálik Béla* rendőrfőnök Kassán, *Martinengo Nándor*, vívómester Pozsonyban, *Dr. Major Ferencz* városi orvos. *Dr. Nagy János* ügyvéd, *Dr. Nagy Károly* orvos, *Náthán Jakab* főparancsnok Fogarason, *Oherolly János* tornatanár, a „Vereskereszt-Egylet“ parancsnoka, *Dr. Pásztor Bertalan* ügyvéd, főparancsnok Egerben, *Rimanóczy Kálmán* építész Nagy-Váradon, *Rapp József* földbirtokos Rákos-Palotán, *Radvány István* kir. tanácsos, kamarai elnök, *Szinghoffer Agost* udvari szállító, *Stauber Sándor* takarékpénztári igazgató, *Suda János* ügyvéd, főparancsnok, Erzsébetfalván, *Dr. Szily* főparancsnok és *Szikszay Gyula* Debreczenben, *Dr. Stein Lipót* megyei orvos Pozsonyban, *Schlezák András* kéményseprőmester és neje, *Szegő István* kir. táblai bíró Győrött, *Tótfalusy Béla* lelkész, *Dr. Tihanyi Sándor* orvos Debreczen, *Winkler Lajos* tanár Debreczen, *Várady Ferencz* prépost, pápai kamarás, *Wallzer Ferencz* tűzoltószergyáros Budapesten, *Vida Pál* parancsnok helyettes, Székes-Fehérvárott, *Weismann József* főparancsnok Budapesten, *Hauszner-Magyar Irma* úrnő Gyulán, *Bárdy István* mérnök, *Schwimmer Pál* és *Dechy József* Budapesten.

A termekben az asztalok patkó alakban voltak felállítva.

A díszhelyet a jubilans foglalta el és oldala mellett ő felsége a szultánnak orvosa, Dr. Mavrogeny Pascha ő excellentiája és I. E. Blunt Pascha generalis és Woods Pascha tengernagy.

Az ünnepélyt Bárány N. Ernő főparancsnok nyitotta meg a következő beszéddel: »Mi egy oly országnak földjére léptünk, a hol egy uralkodó kormányoz, a kit az egész nemzete szeret és tisztel, és a kinek szívjósága és nemessége messze, a török határon túl ismeretes. Ez a nemzet, a mely a mi földinket, gr. Széchényit, oly nemes módon kitünteti, megtiszteli és becsüli benne a mi magyar hazánkat.

Boldogok vagyunk, hogy alkalom nyújtott nekünk arra, hogy török földön mondhatunk Ő felsége a szultán, Abdul Hamidra köszöntőt.«

Igazi magyar enthusiasmmal fogadtott ez a toaszt és menydörgésszeri leg hangzottak az „éljen!“ és „Padischah Tschok Jascha“-kiáltások.

Majd felemelkedett az ősz tudós, S. E. Dr. Mavrogeny Pascha és szólt: „Nagyon boldog vagyok, hogy ezen a díszes ünnepélyen jelen lehettem, a melyen a derék magyar nemzet gr. Széchényit, a vakon dühöngő elemek csapásai ellen az emberiséget védő intézmény kötelékébe való belépésének és 30. éves működésének évfordulóján, oly megérdemelt módon megbecsüli.

Ő Felsége és az ozman nemzet úgy tekintik a magyart, mint barátot; — mint ágait ugyanazon törzsnek. Az ozman nemzet beigazolta ezen barátságát, midőn ő a magyaroknak szabad Asyllumot nyujtott. — Nem mondhatom, hogy én Ő Felségét, a szultánt helyettesitem, csupán azt mondhatom, hogy szerencsésnek tartom magamat, hogy önöket üdvözölhetem, az önök nagy hazafiának ünnepélye alkalmából. A nélkül, hogy a magyar nyelvet érteném, physiognomiájokból látom, mennyire megvan az önök szíve indulva. A magyar nemzet elismerte a Széchenyi család érdemeit, amennyiben a Széchenyi Pascha atyjának emléksobrot emelt azon férfinak, a ki a büszke melléknevet: „*legnagyobb magyar*“ viseli.

Szerencsések vagyunk, hogy Széchenyi Paschában egy oly férfiút láthatunk, a ki méltó az édes atya hírére.“

A közkedveltségü és köztiszteletben álló Dr. Mavrogenyi Paschának beszéde nagy lelkesedést idézett elő, a mely mindannyiszor megújult, valahányszor Ő Excellentiája a szót megkezdte.

Bárány szónok másodízben is szólott, kifejezván a magyar tűzoltóságnak azon mélyen érzett szerencsekívánatát az ünnepeltre, mily nagy érdemeket szerzett magának gr. Széchenyi, mily örömökre szolgál, hogy Magyarországnak egy fia, a messze távolban nemcsak második hazát talált, hanem hogy ott tisztelet és becsülés veszi körül.

Kivánja, hogy ő Excellentiájának életét az Úr Isten az emberiség javára még sokáig megtartsa.

Mélyen megilletődve köszönte meg a jubilans az őt ért kitüntetést. Egy magot vetett a földbe, szólt válaszában, a melyből egy pompás fa fejlődött, mely virágozzék és gyümölcsözzön. Ő ezen fát, Magyarország egyes városaiban, a tűzoltóság parancsnokaira bízta, a kik azt ápolják. Kéri a szónokot, hogy az ő érzelmeinek a hazában tolmácsolója legyen.

Feltűnést keltett dr. Karácsonnak következő török beszéde:

Rukhsatiniz ile izzetlü efendilerim bu lissan-u arb ül-bejan ile söjlemeje baschlajorum, ki tschok zahmet ile kitabdan öjrendim, amma ol bana tschok aziz dir. En böjük madjaristan ogluszi Türkistanda daima böjük adine göre kendini gössterdi. Biz Madjaristandan buraja gelüp madjar vatanimizin kar dach türck millete, hedije olan Széchényi Pascha hazretlerinin iftikharindan ve szevgili oldugundan tcsok dilsad olduk. Hepszi burda olan madjarlarin arzuszile oszmanli lisanile gönülümüzün techwikilé dejorum ki oszmanli millet ve oszmanli milletin devletlu shevketlu padichah Abdul-Hamid tschok jascha.

Follman az országos tűzoltó-szövetség alelnöke, Széchényi grófra ürité poharát; — mig Dr. Major Mavrogényi nagy tudóst éltette a magyarok iránti barátságos érzületeiért.

A tűzoltók püspöke Váradi, lángoló sza-

vakban üdvözölte Ő Felségét a szultánt, ki-
nek vendégszeretetét Magyarországon soha el-
nem feledik, mire Csatáry Magyarország ki-
rályára emelte poharát; — mindkettő leirha-
tatlan örömrivalgást idézett elő.

Beszélt még Woods Pascha tengernagy,
hogy Széchényi az ő honfitársai és az ozmán
polgárság kebelében „aere perennius“ emlé-
ket alkotott és megemlékezett Shaw kapitány-
ról Londonban, a ki a jubiléusnak tanító-
mestere volt.

Az ünnepélyt Széchényi grófnak a ven-
dégekre mondott toasztja rekesztette be.

Este a városi parkban gyültek össze a
vendégek, itt lehetett csak látni, mily tiszte-
lettel viseltetünk mi magyarok a török csá-
szár iránt. Alig csendült meg a *Hamidie*
mars zenéje, átszellemülve, szó nélkül föl-
állottunk és mennydörgésszerű „éljen“-eink
megreszkettették a levegőt.

IV.

Lobogó szentelés.

A LOBOGÓ szentelés az osztrák-magyar nagykövetségnél kedden történt meg. Mint az ottani lapok írták, Konstantinápoly ilyen ünnepélyt nem látott soba.

Széchenyi gróf vezetése alatt 10 órakor érkezünk meg a zászlókkal pazarul feldíszített kertbe, a hol a veres bársonnyal bevont oltár volt felállítva.

Az „Osmanische Post“ referádája szerint Dr. Csatáry kékbársony díszmagyarjában, nemkülönben mi tűzoltók „pompás“ egyenruhánkban nagyon „fessek“ voltunk.

Meghiszem azt! Jó arczu, szálas férfiak képviselték ott daliás nemzetünket.

Tűzoltó püspökünk, Váradi pápai kamarás, violaszin sutáné-jában erősen imponált; meg is teték mindjárt valóságos püspöknek. Meg is érdemelné, hogy az is maradjon. Velünk voltak a magyar colonia honoratorai is.

Kis idő multával Széchenyi gr. és Váradi pápai kamarás kíséretében megérkezett Calice báró és neje a zászlóanya.

A nagykövet szálas, szép férfi, leköte-

lező megnyerő mosolylyal ajkán; — mindenki számára volt egy-egy jól eső szava.

A báróné, — egy véghetetlenül kedves, vékony, szép asszony. Fekete selyem ruhát viselt. Kalapja szintén fekete, fehér tollal. Nyakán vagyont érő keleti gyöngyök.

Bemutattatásunk után megkezdődött a mise, melynek bevégeztével Gr. Széchenyi által a budapesti önkéntes tűzoltó-testületnek ajándékozott remek zászló felszentelése következett.

Ő excellentiája a zászlóanya, az általa ajándékozott remek szalagot sajátkezüleg tűzte fel a lobogóra és az első arany szeget ő verte be a zászlórudba. Ezen kívül a nagykövet, Dr. Revey, Hamvai Kovács, Bárány N. Ernő és a főparancsnokok nagyrésze vert szeget a zászlórudba.

Az ünnepélyesség befejeztével Váradi Ferencz lelkészünk olyan hazafias szellemű beszédet tartott, a melyre mindannyian még ma is büszkén gondolunk vissza. Különösen az a passusa beszédjének, ahol a „legnagyobb magyar“-ra hivatkozott, és a hol a fiút emlékeztette édes hazájára, óriási, leirhatlan lelkesedést keltett.

Majd a báró és neje cerclet tartottak és a jelenlévők mindegyikéhez intéztek egy pár szívélyes szót.

Sűrű, lombos fák árnyékában buffet volt felállítva. Jéghideg pezsgők, pompás sör és ételek súlya alatt csak úgy görnyedezett az asztal.

A kimelegedett és kiéhezett magyarok azonban csakhamar könnyítettek terhén, hozálátván lelkiismeretesen, különösen a hűsítők elfogyasztásához.

Az első toastot a nagykövet mondta Örömet fejezte ki a felett, hogy a magyar tüzoltók képviselőit üdvözölheti, kik Konstantinápolyba jöttek, a „legnagyobb magyar“ érdemdús fiának tiszteletére. Éltette a királyt, királynét és családját. Szavait háromszor „éljen!“ követte. Ismét poharat emelt, éltette a szultánt. Erre mi, lelkes magyarok, természetesen sokszoros „éljen“-ben törtünk ki.

Harmadízben méltatva gr. Széchenyi érdemeit, az ő egészségére ivott, illetve ittunk.

A veterán tüzoltó főparancsnok Martingó (Pozsony), a ki valamikor nagyon jól tudott bánni a karddal, ő excellentiája a báróné egészségére ivott.

A szünni nem akaró freneticus „éljen“-ek erősen igazolták azt a határtalan tiszteletet és ragaszkodást, melyel a társaság minden egyes tagja a báróné iránt viseltetett.

Majd Bárány N. Ernő főparancsnok toasztzott.

Inter parantesis legyen megjegyezve, még ma is aprehendálom neki, hogy a germánok nyelvén beszélt. Szónokolhatott volna magyarul (akik nem értették volna meg szép nyelvünket, majd megmagyarázták volna nekik) törökül vagy francziául, hiszen mindezeket tökéletesen beszéli.

Midőn a magyar tüzoltók Konstanti-

nápolyba értek, — így kezdé Bárány, — mindenütt barátságos fogadtatásra leltek. Az a barátságos fogadtatás azonban, melyben az osztrák magyar nagykövet és neje a magyarokat részesítette, felülmulja minden várakozásukat; — nem talál szavakat, melyel az ő és társai nevében köszönetét kifejezhetné. — Kívánja, hogy a nagykövet a nemes báróné oldala mellett hosszú éveken át működhessék az állam javára.

Széchenyi gróf, a magyar tűzoltók védnökét, József főherczeg Ő Fenségét élte; — talán mondanunk sem kell, hogy a rajongva szeretett főherczeget igaz magyar lelkesedéssel „éljen“-eztük meg.

A nagykövet és neje freneticus „éljen“-eink mellett (— gondolom azelőtt sem láttak ilyen lelkesedést) — visszavonultak, s rákerült a sor az ajándékok átadására. A magyar tűzoltó testületek pompás ajándéka: dísz magyar fogat, ezüst kulcsos, sallangos szerszámmal.

Este a „Pest“ szállodában volt a Soirée, mely alkalommal a többi ajándékok is átadattak Széchenyi grófnak. A budapesti önkéntes tűzoltó testület üdvözlete és egy ezüst babér koszorú. A magyar tűzoltó szövetség, Ő Fensége, József főherczeg parancsnoksága alatt álló alcsuti önkéntes tűzoltó testület, a budapesti hivatásos tűzoltók és Kassa város önkéntes tűzoltó testület üdvözlete. Album a budapesti tűzoltóság tisztikarának arczképeivel. Kassa város díszoklevele, stb. stb.

E helyen közlöm a dohánygyár igazga-

tójának, Kláric úrnak poemáját is, a ki ben-
nünket a gyár megtekintése alkalmával lekö-
telező szivélyességgel kalauzolt.

Wo die Flammen emporsteigen
Und in tiefstes Elend beugen
Stadt und Land durch Feuerraub.
Wo, was heute zeigt noch Blühen,
Morgen droht verzehrt zu glühen
In der Asche und im Staub.

Dort bist rettend Du zur Stelle
Muthig stets mit Leib und Seele
Gegen Feuer kämpfend brav.
D'rum als Mann der Feuerwehre
Zollt man Dir die vollste Ehre
Szechenyi Pascha, edler Graf.

Mög' die Allmacht es verfügen,
Dass noch oft Du kannst besiegen
Im Entsteh'n die Flammenmacht;
Dass der *Sultan, grosser Kaiser*
Sei recht lang noch guter, weiser
Schirmherr Deiner Feuerwacht!

Az Olympuson termelt bor, — melyel
Tótfalusiné, t. i. a szálló tulajdonosa, — Ő
nagyemlétségát jubileuma alkalmával meg-
ajándékozta, nekünk magyaroknak, ugyancsak
ízlett.

Maradtunk is sokáig, mintha csak nyár-
faszéket tettek volna aláink.

A kedv hova tovább magasabb fokra
hágott s a szellemes aperceük csak úgy szí-
porkáztak. A cigány, akarom mondani a

török muzsika húzta, már t. i. úgy, ahogy azt neki Allah húzni megengedte, a tűzoltóezred komikusai folytonosan mókáztak. Szóval, távozásunkkor Konstantinápoly verőfényes napja már ugyancsak tűzött.

Ez ünnepélyen Mehemed Pascha és Ozman Pascha generálisok mindvégig jelen voltak.

V.

Konstantinápoly.

ATISZTELETÜNKRE rendezett ünnepek nagyobb részének elbeszélésén immár túl vagyok. Hadd keritsek sort már magára Konstantinápolyra is, eme ragyogó városra, a melyet egyszer látni, életem leghőbb vágya volt.

Ha emlékem tündér fonala rávezet az Istambulban eltöltött napokra; — ha visszagondolok az ott látottak és tapasztaltakra, fájdalmas érzés fog el, hogy tollam nem képes mindent hűen megörökíteni.

A feledhetlen benyomások soha el nem mulnak, s lehúnyt szemem előtt ott zsidong e ritka város óriási zajával, művész ecsetjére méltó tarkaságával.

Látni vélem a különböző nemzetek küzdelmét, a keresztések ádáz harcát. Az elragadó szépség a Bosporus hullámain ringatózó és a szent föld felé vonuló hadak hajóraját. A győzők mámorát; — a legyőzöttek kétségbeesését.

Egy egész világtörténelem játszódott itt le, Konstantinápoly a Bosporus déli részén

fekszik. Hét halmon, jobban mondva hegyen épült város, mely háromszög alakjában épült s környékével meglepő látványt nyújt.

A tulajdonképpeni város a száraz föld felé fordított oldalán körfallal van körülvéve, e falakon át 26 kapu vezet a városba.

Iparának és kereskedelmének gyúpontja a kikötő, mely a legnagyobb hajókkal járható. Be nem iszapodik soha; mert a Bosporus mely beleömlik, áramlatával felkarolja.

Behozatali cikkek: pamut, gyapot, vasszonárúk, fémek, gabona, pipere; kiviteli cikkei: kávé, viasz, bőr, prém, déli gyümölcs, selyem, dohány. Élénk kereskedelmi összeköttetését gőzhajó rajának és az 1833-ban alapított ottoman bankjának köszönheti.

A táviróval való összeköttetése tengeralatti huzal segítségével a Krimi félszigetig terjed.

Ipara még mindig virágzik, daczára, hogy az európai concurrentia által sokat szenvedett.

Készítenek ott: szőnyeget, kárpitot, himzést, bőrt, illat- és füstölő szereket, napórát, réz- és bádageszközöket, szappant stb. stb.

Iskola ügye kiválóan a katonai tanintézetekre szorítkozik. Hirlapjai török, francia, újgörög, örmény és német nyelven jelennek meg.

Kórházainak, fürdőinek száma óriási nagy. Utczái tisztátlanok, telve a gazdátlan ebek, az u. n. köpekekkel; ezek ott a köztisztasági felügyelők. Falánkan emésztenek

fel minden hulladékot s csak a mit ők meg-
hagynak, azt hordják ki, illetve az utcákról.

Az utca hűségben csapatszámra hever-
nek. Egy-egy csapat 50—60-at is számlál.
Gyalogosok, kocsik óvatosan kikerülik vagy
tovább haladásra bírják, de nem ütlegekkel,
hanem szép szóval.

Ha a török rossz cselekedetet követett
el, másnap összehívja utcája kutyáit és va-
gyonához mértén megvendégeli őket hússal,
kenyérrel vagy más inycsiklandoztató eledel-
lel. Ennek megtörténte után megnyugszik;
mert meg van győződve, hogy Allah megboc-
sájtott neki.

Konstantinápoly legszebb része Pera.
Itt laknak a vagyonos görögök, törökök és
a diplomatia tagjai.

Galata már sokkal piszkosabb, rondább
városrész. Itt inkább a szegényebbek és ki-
válóan a zsidók laknak.

Utcai, melyek gyalog járdát nem is-
mernek, piszkosak, buczkások, úgy hogy
minden pillanatban attól kell tartanod, hogy
lábad kifeczomodik vagy törik. Magánházak-
ból, üzletekből a szemetet csak az utcára
hányják ki fényes nappal és ott marad más-
nap reggelig. A többek között a délelőtti
órákban láttam egy macskát, a melyet vala-
melyik kocsí eltaposott, — még este is ott
hevert vérében, senkinek sem jutott eszébe
eltakarítani onnan. Kérdeztem, hogy mit csi-
nálnak itt, ha a kolera beüt?

— Nagyon egyszerű az eljárás, hangzott

a válasz. A melyik házban kolera eset merül fel, azt körülveszi a katonaság és abba a házba a doctorokon kívül senkinek sem szabad sem ki, sem bemenni.

Igy bűtöltetik ki ott a kolerát.

Perát Galatával lóvonatú vasút köti össze. A kocsik rozogák, piszkosak, úgy, hogy ha egyszer beleülsz is, el lehatsz rá szánva, hogy a kocsikázásnak ruhád áldozatul esett.

A többi külvárosok közül nevezetesek még Tanar, melynek előkelő bojár csalá dai Románia multjában jelentékeny szerepet játszottak; — Topháne, híres ágyúöntő műhelyéről és Skutári, mely az ázsiai oldalról Konstantinápoly küszöbét képezi. Itt van a híres cziprus berek, mely temető helyül szolgál; — ennek lombjai alatt pihennek meg a Mekkába zarándokoló karavánok.

Konstantinápoly története Bizantiummal kezdődik, melyet dór hellének 658-ban alapítottak Kr. e.

A törökök foga folytonosan fájt a kelet-római császárság e székhelyére. 1396-ban Bajazed szultán ostromolta meg és 1453-ban Mahomed vezetése alatt a törökök rohammal vették be. A lakosság kardra hányatott s a vitéz XII. Konstantin a bástyán harczolva esett el.

A győztes Mahomed újra építtette a várost, — azóta állandóan törökök birják.

A tűzvészek és földrengésektől sokat szenvedett a város.

Könyvnyomdája I. Achmed alatt 1723-

ban nyílt meg. 1784-ben itt irták alá ama emlékezetes szerződést, melynek értelmében a Krimi félsziget Oroszországnak engedte-tett át.

A jancsárok lázadása 1826-ra esik, kiket II. Mamud lemészároltatott. — Szárazföldről kétszer fenyegette Konstantinápolyt veszély 1829- és 1878, a midőn mindkét alkalommal terhes feltételű békekötések mentették meg a fővárost.

Az óriási tűzvész, mely gróf Széchenyi Ödön áldásos működését eredményezte, 1870-ben volt.

A Pérán át épített nagyszabású alagút, mely Galatába vezet, szintén ebben az időben épült ki. Az állami tönk 1873-ban következett be, Abdul Azist 1875-ben gyilkolták meg s a mostani szultán Abdul Hamid, akit Allah már csak a magyarok iránt táplált szeretetéért is sokáig éltessen, 1876-ban lépett trónra, s végre a sz.-stefenoi békekötés 1878-ban volt.

Ime Konstantinápoly vázlatos históriája.

Hogy a törökök európai uralma meddig tart, ki lesz ura, a 7 halmu, kies fekvésű, jó népű Konstantinápolynak? Allah a megmondhatója. Úgy a muszka, mint a britt és görög pályáznak rá, de csak úgy, ha — lehet.

* * *

Konstantinápoly hagyományához, ősi szokásaihoz hű maradt és megőrizte különlegességeit, jellemző vonásait. Mindenütt az igazi keletet látjuk pompájával, folyton változó tarkaságával.

Hadd emlékezzem meg e helyen a hölgyekről. Konstantinápoly nappali és éjjeli életéről, kereskedői élelmességéről, pénzváltói kapzsiságáról, a kafé sántánokról, női zenekaráról, háti lovairól, éjjeli őrsegéről, kosztjából s többi drágaságáról.

Nem tehetek róla, de a nők iránt nagy előszeretettel viseltetem, s minden alkalmat felhasználok arra, hogy a különféle nemzetiségű „szép“-nem előnyeit, szokásait, erkölcsét kiismerhessem.

Elképzelhető tehát, milyen kíváncsisággal vártam, hogy egy török nőt színről-szinre láthassak.

Az alkalom nem sokáig váraoztatott.

Ciceroném figyelmeztetett az első intelligens hölgyre.

Izgatottan, égve a kíváncsiságtól, kekre nyitott szemekkel tekintém meg őt. Közvetlen mellettünk ment el.

Termete formáját az első pillanatra előfődni látszik színes selyem, puha, simulékony „fehredzsé“- felső köpenyegje. Jobban meg nézve azonban, a mellett, hogy sokat rejtett el a szem elől, annál többet sejtetett. Igen csinos, iczi-piczi kivágott topánkát és fekete harisnyát viselt. Arczát fehér s nagyon átetsző fátyol fedte be. A fátyola alólról ma-

gasodott felfelé, és pedig nem nagyon, úgy hogy az egész arcz kivehető volt. Szeme szabadon volt hagyva.

Ilyen szép, ilyen bűbajos észbontó fekete szemet soha életemben sem láttam! Hogy fénylett, hogy tündökölt, hogy tudott vele beszélni!!

Daczára, hogy sem útczát, sem embert nem ismertem, akaratlanul, — mintegy vontatva, — utána siettem.

Fátyolán kaczéron igazított egyet, de úgy, hogy arczából annál többet lehetett látni s kíváncsian, mosolylyal ajkán tekintett rám az idegen effendire.

Oh milyen isteni szép volt így.

Nem sokáig gyönyörködhettem benne.

Kalauzom elkapta kezemet s beszélt nekem, a fülembe rémesnél rémesebb dolgokat, férjek boszúját mindenféle nemben, holmi akaratlan operatiókról, szóval „rablőhistóriákat.“

Jónak láttam rá, mint a viszonyok ismerőjére hallgatni annyival is inkább, mert már egyik-másik fezes effendi nem a legbarátságosabb, — görbe — szemeket vetett rám.

A Zulejka elment. Elvesztettem őt örökre!

Utána néztem. Visszatekintett még három ízben s folytonosan mosolygott.

Általában azt tapasztaltam, hogy ők is Éva leányai. Kíváncsiak és szerfelett — kaczérok. Konstantinápoly nappali élete lázas,

izgatott. Kofák, kereskedők teherrel hátukon orditva, mint egy sakál, kínálgatják árúikat. Az útczák tömve járművekkel, háti lovakkal, öszvérekkel, szamarakkal, hömpölygő emberáradattal. Az üzletekben a vásárlás az ajtóban folyik. Ott vannak kirakva az árúk. A kovács az ajtóban vasalja a kocsit; a csizmadia, lábait maga alá szedve, az ajtófélen talpalja a topánt, a kávéházak üresek, mindenki a ház előtt, árnyékos helyen issza kávéját, szivja közös pipáját. A jóféle birka-húst, illatos paczalt ott főzi az effendi a boltajtóban s hangosan kínálgatta az isteni eledelt. Csaknem minden üzlet előtt van egy óramű, amely folytonosan játszik, valami zajos, bumbardots önműködő zenekarféle ez, amely hivatva van, a járó-kelők figyelmét magára vonni. S jaj neked, ha e zajra félre-néztél. A görög, örmény, zsidó kereskedő Argus szemekkel vigyáz rád, s erőnek erejével behúz üzlete ajtajába. Barátságosan cigarettát sodor részedre, feketét főz paráztűznél megkínál és addig beszél, dicsér, jár kedvedben s erőszakoskodik, míg nem vásároltál tőle. Ha jól bevásárolva távozol, földig hajol, csakhogy meg nem csókolja kezedet s Allah minden áldását kéri rád és családodra. Ha valamit üzletében nem kapsz, elkísér egy dülő földre s ezen szivességeért kivessi a perczentet kereskedő társától.

A többek között feltűnt, hogy ez üzletben a tulajdonos már hajlandó volt az árút az ígért összegért ide adni; de a vezető, a

másik kereskedő sehogy sem akart engedni. Okát kérdezve kitűnt a kis titok, hogy t. i. a mi vezetőnk azért nem akart engedni, hogy kereskedőjétől annál több perczentet kap hasson.

Ezek aztán igazi élelmes kereskedők!

Hát még a pénzváltók! Na, ezek még rosszabbak!!

Minden 8—10-ik üzletnél van egy-egy váltóház. És ha nem restelsz egyezni, aránylag olcsón jutsz a kívánt pénzhez. Mert hát egyezni lehet itt is. Maga a szomszéd kereskedő kiáltja át, hogy csak menj hozzá, ő olcsóbban vált. Ebből aztán versenygés keletkezik, minek az lesz a következése, hogy olcsón jutsz a pénzhez.

De jaj! százszor jaj neked! ha nem vigyázol; — becsapnak csunyán.

Itt elmondok egy esetet, a mely velem történt.

A „Pest“ szálló alatt lévő váltóháznál pénzt akartam becserélni. Beszélni természetesen nem tudván vele, oda tettem elébe közös-ügyes pénzünket. Rám nézett, mintegy szememből akarta kiolvasni, hogy érték-e pénzükhöz? kirakta a frankokat, medzidjeket és piasztereket előmbe. Én aztán kinyújtott hüvelyk újjal, — mint aki a legjobban ért hozzá, — olvasni kezdtem. Örményemnek nem tetszett a dolog; — feszeltet székén. Mikor az olvasással készen voltam, mimikával és gesticulatioval igyekeztem neki megmagyarázni, hogy kevés a »kis piz.«

Örményem szánó mosollyal tekint végig, mikor azonban azt látja, hogy a gesticulatiók hova-tovább erősödnek, jónak látja a pénz olvasásához fogni. Megolvassa egyszer, kétszer, meg háromszor. S mit gondolsz, mi az eredmény szives olvasó? Az, hogy kezeit tördelve, ezerszeres engedelemkérés mellett, mint a ki tévedt, ad egy kis pénzt, pl. egy parát, a mely a mi $\frac{1}{2}$ krajczárunknak felel meg. A pénzt nem teszem el; mert akkor már többet nem ad. Olvasok ismét, s hogy ne tévedjek, újjaimmal böködöm meg a heverő pénzeket. Kezemet teregetve mutatom neki, hogy most is kevés.

Az előbb leirt jelenet ismétlődik, míg végre a szép útitársnétől kapott zacskómba elégedetten rakom el a sárga csikókat.

Igy kell vigyázni Istambulban!

Jövő váltásnál már nem volt ilyen bajom. Megismertettem magamat a váltó melletti kereskedővel, megmondtam neki nevémet s hogy én is görög vagyok és állítasom igazolására megeresztettem egy pár hellén kifejezést is, a melyet szüleimtől Kis-Sárreán, Szeghalmon tanultam el.

Micsoda öröme gerjedt az én görögöm! Szorongatta kezemet, bemutatott fiának, hívott családjához vendégnek, nem feledvén megemlíteni, hogy két szép eladó leánynak a boldog tatája.

Ezeket természetesen vezetöm magyarázata után értettem meg.

Barátságunknak az lett az eredménye,

hogy a másik váltásnál már ő vigyázott örömenyére, s mikor rendesen ki volt adva a pénz, intett szemével, hogy megvan becsületesen. Lám! így vettem én hasznát görög voltomnak.

Galatában van egy utcza, én bizony nem tudom már milyen számu (az utczáknak ott nincs nevök, csak számuk), a mely tele van kafé sántánokkal. Olyan lehet, mint a mi hires „Király“ utczánk. Ott egész éjjel szöll a zene, pereg a dob, visít a klarinét és dűnnyög az öreg bumberdó — természetesen éjjel.

A földteke minden részéből van itt szép és kevésbé szép leány, kiknek hivatala megfelel a mi pinczér leányainkének, azzal a külömbsséggel, hogy nem szolgálnak. Céljuk: mulattatni és kizsebelni a közönséget, éppen úgy, mint mi nálunk. Mondhatom, hogy megjelenésünk nagy effektust csinált. Tetszetünk nekik szörnyen. Hát még mikor elkezdünk táncolni, a hires „Nach Grosswardein“ melódiájára velök, úgy hozzánk simultak, mintha soha sem akartak volna elhagyni. Csárdást is táncoltunk, meg is ugrattuk őket úgy, hogy némely része majd elhullatta a — szoknyáját.

Táncz után hozták a tálcát. Mert ott csak az fizet, a ki tánczol. Kérdeztük vezetőnktől, hogy menyi itt a sallarium? — Legfeljebb 2 piaster — volt a válasz. Adtunk nekik ötöt, sőt volt köztünk olyan önérzetes

magyar, a ki egy medzsidjét nyomott a markába, illetve tett tálcájára.*

Ez aztán meg is tette a hatást! Hajlongtak nagyokat akár csak egy üvöltő dervis, és a „*madzsar*“ szót sűrűen emlegették.

Az egyenruhás rendőr, nagy puskájával be-be tekintett; vigyázott ránk, s mint a ki jól végezte dolgát, ment tovább rendet nézni a szomszéd mulató helyre.

Hát bizony ezek a mulató helyek is rondák, piszkosak, kényelemnek semmi nyoma. A vendégkoszorú óriási füstfelhőbe borulva, kávézik, pipál s játszik s csak akkor tekint félre, ha idegen compánia vetődik be.

Ezek a mulatóhelyek mind az első emeleten vannak, a hova rozoga falépcső vezet fel.

A zenekar hölgyekből áll s ha a teremben lévő nőekkel nem vagy megelégedve, csak egy nem egészen határozott tekintetet kell a kórusra, illetve az előre kinézett hölgyre vetni, és a másik pillanatban már a mosolygó, hajlongó dáma előtted áll, hogy keringőzzön veled, egész — odaadással.

Konstantinápoly közbiztonságára 2000 rendőr visel gondot. Nagy csapatokban, huszan, harminczan cirkálnak, de csak éjjel, nappal nyomuk vesz. Ha erős egyhangu kopogást hallasz, biztos lehetsz, hogy a rendőrség jön. Ez az egyhangu erős kopogás pedig onnan van, hogy menet közben fegy-

* Egy medzsidje 2 frt.

verők tusáját egyszerre verik a föld, illetve kőhöz.

A bérkocsik egy-két lóval birnak. Vannak hordszékek, azonkívül minden meredek utcán 8—10 felnyergelt apró ló vagy számár.

A török, görög gyerek lesi tekintetedet és kínálja csinos nyergesét. Ha a pricsnyeregben vagy, megkérdi, lépve, ügetve, avagy galopban akarsz-e haladni? A kapott válasz után belekapaszkodik lova farkába és olyan gyorsasággal csavarja azt, mint amint a parancsot kiadtad. Ha lépésben, úgy lassan: ha ügetésben, akkor gyorsabban, ha pedig galopban, úgy hihetetlen gyorsasággal csavarja a kis szürke vagy fakó szépen kifésült farkát, akár csak egy verklit.

Lovad teljes biztonsággal halad, nem kell félned, hogy elbukik. A görög vagy török gyerek utána rohanva, folytonosan dirigálja és egy szavára magától megáll.

Egy helyen már említettem, de itt ismétlem, hogy a török koszt nem magyar gymorba való. Mindent olajjal, vajjal és fagygyúval főznek, sütnek. Én ott létem alatt, — kivéve a szultán reggelijét és ebédjét, — mindég csak sajttal éltem. De hát ezt is embere válogatja. Láttam és irigyeltem ott olyan bajtársakat, akik az olajos böfftökököt vagy fagygyús húsételt épen olyan jó étvágygyal fogyasztották, mint itthon a legkötünőbb sültet vagy marhapörköltet.

Az ital ott nagyon drága. Egy üveg sör 70 kr, egy krigli 45 kr, egy szóda viz 25 kr, A kávéét éppen úgy vesztegetik, mint nálunk, egy piccolo ára: 10 kr.

E helyen még meg kell emlékeznem Hamvai Kovács Imre derék hazánkfíáról, az istambuli emigránsok egyik közkedveltségű alakjáról, ki mintegy 20 év óta lakik Konstantinápolyban, ki úgy az olaszok szabadságharczában, mint az 1876—77-iki orosz-török háborúban résztvett. Még mindig javabeli férfiú, — kinek mi jubilálók szivességeiért sok köszönettel tartozunk, — meg kell emlékeznem Beszédes Kálmán bátyánkról is, a neves festőről és a tárcza íróról, a ki több tudományos testület tagja, s ki bennünket sok nevezetességgel ismertetett meg. A bátyót, — mint hallottuk, — bántja a honvágy és nem sokára visszatér hazájába.

Segitse az Isten!

VI.

Az állami dohánygyárban.

Mint afféle nagy pipás és szenvedélyes cigarettező, dr. Nagy Károly kispesti orvos és Farkas János nagy-kun-madarasi főnótárius társaságában meglátogattam a dohánygyárat is.

A belvárostól meglehetősen távolságra fekszik a monumentális új épület, melynek előzékeny igazgatója, Klarics úr, — ki egy időben magyarországi gyár igazgató volt, — a legnagyobb előzékenységgel mutogatott meg mindent.

Nem csoda, hogy ez országnak, — melynek legkitünőbb dohányja terem, — ilyen gyára van.

Eláll az ember szeme szája a látottak felett.

Három millió kilogramm dohány van ott leraktározva.

Egy munkás naponta 25—30 klgot vág fel a legfinomabb laskában.

A 8—10 éves kis fiúk a hulladékok összeszedésével és vágásával foglalkoznak.

A dohányok királya ott az „*anala*.”

Naponként 30 gép működik s 15 ezer kilot dolgoz fel.

Úgy mondják, a világ legnagyobb dohánygyára. A kitűnő gépek ott készülnek Törökországban. Saját gőzvonata van. A skatulyákat, ládákat külön gépek csinálják. A hülsliket a gép folyton készíti. Papírt 7 minőségűt készítenek. Egy-egy gép naponta 40 ezer tokot állít elő. Naponta 4 százezer pakk dohányt csomagolnak be.

Úgy a férfi, mint női munkások egyenruhával vannak ellátva.

Szervezett tűzoltósággal rendelkeznek.

Az igazgató szivességéből láttuk, hogy a vészhelyre mily rövid idő alatt képesek teljes felszereléssel kivonulni.

Azt a kellemes illatot, mely ott van, csak az igazi dohányos ember tudja a maga mérvében méltányolni.

Extra moschéval bírnak, hol a munkások mutatják be Allahnak hódolatukat.

A munkások száma 1600.

A gyár évenként 2 millió hasznot hajt.

A cigarettát 320 szépnél szebb leány készíti; — naponként $\frac{1}{2}$ milliót gyártanak. Egy munkásnő naponta átlag 3 ezer cigarettát készít.

A munkásnők leginkább a görögök és spanyolok soraiból telnek ki. Közöttük a görögök különösen szépek és fiatalok, — idős nőt nem láttunk egyet sem.

VII.

Ája Sophia. Achmed mosché.
Porphyrogenitos szobra.

Konstantinápoly nevezetességeit csoportokra osztolva, felváltva tekintettük meg. Minden csoport vezetője egy-egy igen kedves, előzékeny fiatal tisztt, törzstisztt volt, kiket Abdul Hamid Ő felsége volt kegyes kalauzainkul kirendelni. Belépti díjakat sehol sem fizettünk, mindenütt Ő felsége vendégei voltunk, kivéve a Galatahidat, mely egy sultána jövedelmét képezte. Csupán itt fizettünk hidpénzt.

A Sofia templom Konstantinápoly egyik legremekebb impozáns épülete.

Konstantin császár alapította és 537-ben Justinián császár végezte be görög kereszt alakjában. Mecsetté 1453-ban alakíttatott át.

A tárva-nyitva levő bejáratnál templomszolgák fogadtak alázatos bókolással. Saruinktól mielőbb megszabadítottak és lábainkra erősen megkeményedett bőrből készült csolnak nagyságu papucsokat huztak fel.

Nagy részünk könnyen bele is ugorhattott volna.

Igy papucsokkal fölfegyverkezve léptük át a szentély küszöbét.

Ezekkel a papucsokkal sok bajunk volt Minden lépten-nyomon elvesztettük, míg végre a gyakorlat mesterekké tett bennünket. Nem emeltük fel lábainkat, hanem csak úgy csusztattuk lépésről lépésre.

Óriási terjedelmű épület. Huszezer ember fér bele.

A padozat emelvények finom, gyékényből font szőnyeggel vannak bevonva.

A templomot óriási színes üvegkupolák és számtalan ablak világosítják meg.

A jó muzulmán órákig ott fekszik a földön, elmélkedik, vagy Mekka felé fordulva imádkozik. Ájtatossága befejezte után a templom közepén levő kúthoz megy, ott jól megmosakodik s azután, mint a ki jól végezte dolgát, Allahnak eleget tett, lefekszik a földre és ott alszik jó hosszúkat.

Bármerre tekintesz, mindenütt láthatsz ilyen munkáját jól végzett muzulmánokat.

A dalárda emelvényen énekel, melynek oldalait 1 láb átmérőjű gyertyák díszítik.

Az előkelő törökök elkülönített emelvényen végzik imájukat s mutatják be áldozatukat a nagy Allahnak. A mozaik képek avatatlan kezek által immár bemeszelve és az arabeszkék jó baksisért mindig kaphatók.

Az Ahmed mosché nem kevésbé szép.

A Hyppodrom-téren Porphyrogenitos szobra most is ott áll, nemkülönben az egypt-

tomi Obelisz, mely évezredek maradványa.
Tanúja Róma virágzásának, romba dőlésének,
a világváros alapításának, a keresztény hit
uralmának és az Islamnak.

II. Mahmud a vilagszép város Konstan-
tinápoly lakóit itt gyűjtötte a próféta zászlaja
alá és itt mészároltatta le a janicsárokat.

VIII.

A janicsárok muzeuma.

Hörösen dobogott a szívünk, mikor abba a muzeumba értünk, a hol a mi ifjainkból alakított vitéz janicsárok (jenicseri=ujvitéz) kitömött alakjait tekintettük meg.

Hány és hány magyar anya siratgatta évek hosszáig elrabolt gyermekét, míg lemondott a viszontlátás utolsó reményéről is.

Hány és hány vitéz janicsár küzdött ádáz harczot nemzete fiaival, hány és hánynak ontotta ki vérét, nem tudva, hogy az ellen küzd, harczol, kinek vére pezseg ereiben.

Mind hatalmas nagy férfiak ők, ott egymás mellett felállítva abban az emeletes, elhagyatott, rozoga épületben.

Ott viseli a nevét mind a mellén!

II. Mahmud szultán elrettentő például tömette ki őket; — most már csak történelmi nevezetességgel birnak.

I. Murad alatt 1362-ben alakított hadosztály kezdetben 12 főből állott, — számuk hova-tovább szaporodott' s utóljára kiváltságokkal felruházva, a török hadsereg legkitűnőbb ezredét képezék.

Négy részre voltak felosztva, Dsematokra, a szultán testőrségére, 2. bulukokra, a díszőrségre, 3. adsemi-oglanokra és seymenekre, mely utóbbiak a háboru és béke teendőivel foglalkoztak.

Ők voltak a trón legerősebb támaszai. Később, mikor a szultánok reformokat hoztak be, a janicsárok először ellenkeztek, később pedig fellázkodtak.

1826-ban II. Mahmud szultán ellen lázadtak fel. Kaszárnyáikban elsánczolták magukat. A szultán azonban nagy erővel kiszorította őket onnan, mely harcz alatt mintegy 100.000 janicsár esett el.

Harczi-zenéjük érzék-kábitó dallamtalan zaj volt.

IX.

II. Rákóczy Ferencz és Zrinyi
Ilona sirjánál.

Itt nyugosszák örök álmukat a galatai St. Benoit kolostor templomában.

A drága hamvakat rejtő kolostor temploma meglehetősen elhanyagolt állapotban van.

Az egyház román stýlben alkotott és szigoruan keleti régi, olasz építvény azon korból, mikor Galata várát a genuaiak bírták. Szentélyével keletnek, hegyoldalba van építve, úgy, hogy északi hosszfala fõnt a magaslaton s a déli lent a völgyben áll alapjával, minél fogva az utóbbi sokkal magasabb. Alulról a templomot ó kerített udvar környezi, a régi, még el nem torzított genuai, diszes kapuzattal. A bejárás az egyházba nyugatról, fõnt a hegyoldalon van. A déli fal mente pedig a templom talapzatáig nagy magas üreget képezvén, ezt belülrõl felosztották fülkékre, úgy, hogy a koporsók, illetõleg a kisebb-nagyobb zárt kripta üregek méhsejtszerûleg vannak egymás fölött és mellett.

Midõn az elõcsarnok rozoga ajtaján be-

lépünk, penészes, nedves levegő csapja meg arcunkat.

A síremlék és a közös sírűreg a bemenettől jobbkézt fekvő déli oldalhajójának keleti vége felé a bold. Szűz tiszteletére rendelt oltár előtt terül el, kívülről tekintve a magas déli oldalfal 3-ik és 4-ik ablakai között s ez utóbbi alatt. Itt külön sírbolt fülkében, alusza nagy álmait, dicső anyjával együtt, Magyarország és Erdély fejedelmeinek disze; nemzeti létünk, alkotmányos szabadságunk, állami függetlenségünk felejtethetetlen hőse.

Kalaplevéve, meghatottan állunk meg. Emlékünk tündér fonala századokon keresztül vissza vezet a multba. Lelki szemeink elé varázsoljuk a horvátbán lelkes, szép leányát Ilonát, Sárospatakon 1666-ban I. Rákóczyval történt fényes esküvőjét, majd midőn 1676-ban az özvegyi fátyolt borítja fejére. Elvonulnak előttünk az anyósával, Báthory Zsófiával töltött özvegyi napok, majd 1687-ben Thököli Imrével való újabb házassága. Férje párthiveinek viszálykodása, a szomorú napok beállta, Absolon Dániel titkárának árulása folytán a vár feladása. Bécsbe való hurczoltatása majd szabadságának visszanyerése után Nikomédiába való lakása és halála.

Ott lebeg szemünk előtt a híres kurucz vezér II. Rákóczy Ferencz nemes, daliás alakja. Kolonics gyámja vezetése alatt látjuk csehországi jezsuitáknál való nevelését, külföldi utazásait. A császár tudta és beleegyezése

nélküli házasságát Károly hessen-rheinfelsi fejedelem leányával, Karolina Amáliával.

Eszünkbe jut Leugue katonatiszt árulása, Bécsujhelybe való hurczoltatása és onnan való szökése. 1703-ban Magyarországra való hazatérése, vezéri működése. 1706. május 6-iki fegyvernyugvás, az ónodi országgyűlés, hol a fejedelemségbe ünnepélyesen beiktattatott. XIV. Lajos és I. Péter orosz czárral való eredménytelen alkudozása, vezéreinek elpártolása, romhányi szerencsétlen kimenetelű csatája s az 1711-iki szatmári békekötés, a Lengyelországba való menekülés, párizsi lakása, 1717-ben III. Achmed szultán meghívására Konstantinápolyba való költözése, rodostói lakása, melynek bájait jó Mikes Kelemen így énekli meg:

„Város kies helyen fekszik,
Mely a szemnek szépen tetszik. ....
Szép oldalra van építve,

Szőlőhegygyel körülvéve.“ stb., hol 1735-ig vándor életet élt s vigaszt egyedül buzgó ájtatosság gyakorlásában keresett és talált, míg végre hosszas hanyattatás után 1735-ben tündöklő tettekben gazdag életét 60 éves korában befejezte.

Ott állunk a falba és padlózatba illesztett emléktábla előtt, imára kulcsolt kezekkel, meghatottan. Amidőn dr. Major Ferencz székesfejérvári főorvos emelkedett szellemű beszéde után Felmayer Károly székesfejérvári kollégánk a díszes babérkoszorút kegyeletünk jeléül leteszi, szemeinkbe könnyek tolnak s úgy

permeteznek, mikor Váradi Ferencz csákovai
esperes-plébános az oltárnál hangosan imádko-
zik a porladók lelkiüdvéért, s mikor mi utána
rebegjük a fohászt:

Nyugodjatok békével!

* * *

Valami kimagyarázhatlan fájó érzés ne-
hezedett reánk ott a boltíves templom alatt,
távozásunk alkalmával.

A templom szolgája és egy személyben
harangozója, tetőtől talpig méregetett ben-
nünket. A vizsgálat eredménye hízegő lehe-
tett reánk, mert a szárnyas ajtókat a legna-
gyobb előzékenységgel nyitogatta előttünk.

Lehorgasztott fejjel hagytuk oda e szent
helyet, azon gondolkozván, valjon mikor jön
el az az idő, mikor drága halottaink hazai
földben aludhatják örök álmukat.

X.

Üvöltő és tánczó dervisek.

A skutárii temető.

Guyon Richard sirja.

Abdul Hamid Ő felsége kegyéből Kis-Ázsiába csolnakon zónáztunk, melyet izmarczona, leégett arczu, udvari tengerész hajtott. Bár egész ruházatuk vörös fezből, vékony perkál ingből és bő magyaros kimondhatatlanból állott, mégis az erős hajtás és a nap tüzése folytán nemcsak arczuk gyöngyözött, de a szó szoros értelmében lábuk fején folyt a verejték.

Öt-hat csolnak szelte a tenger keserű vizét, s bár teljesen szélesend volt, a hullámok mégis megtánczoltatták csolnakunkat.*

Bizony, bizony veszedelmes utazás olyan emberre, a ki itthon az „Élőviz“ csatorna, legfeljebb pedig a „Körös“ hátán szokott néha kéjcsolnakázást rendezni, — mint jó magam is.

Nem tagadom, hogy szorult a keblem

* A tenger tudvalevőleg szélesendben is mozog és ezen mozgásával idézi elő az óriási hőséget elviselhetővé tevő szellőt.

arra a gondolatra, ha most véletlenül, a tiszteletünkre vihar törne ki. Valjon látjuk-e többet szép hazánkat?

Hej pedig, ekkor már nagyon bántott a honvágy!

Herman bajtársunk kedves neje ilyen gondolatokkal valószínűleg nem foglalkozott, mert a hullámzó tenger hátán írta meg levelező-lapját az ő otthon maradt szeme-fényének, a szép kis Katinkának.

Csolnakunk csendesen állott meg Ázsia partján.

Itt volnánk hát egy másik világrészben, Skutariban.

Konstantinápoly ehhez képest valóságos szép, tiszta, rendezett, jólevegőjű város.

A már leirtak után, ezzel, azt hiszem, Skutári jellemzését illetőleg eleget mondtam.

Görög, török, örmény, zsidó és az Isten tudja miféle vallásu és nemzetiségű kis effendik lármázva szaladtak elénk, kézzel, lábbal kínálva felnyergelt szamarát, öszvérét, kis török lovát, egyes és kettős fogatát.

Lóra termett nemzet fiai lévén, Kopunovics kollegánk (szabadkai,) tart. huszár tiszt jó példáját csakhamar nagyrészünk követte, lóra kaptunk és a hegynek ügetésben, vágásban haladtunk.

Az a sok főparancsnok, alparancsnok aranyos egyenruhájával úgy nézett ki, mint egy muszka táborkar.

A Bosporus mozgása által keletkezett szellő kaczer játékba keveredett sisakjaink

teveszörével és a poszton álló katonaság fegyverbe lépett.

Valjon kik ezek és merre van hazájuk? — gondolá a magába mélyedt, guggoló török, — ha ugyan egyáltalán gondolt valamit.

Vezető tisztünk előtt a dervis pap nagy alázattal hajtogatta magát és feltárta előttünk a szentély szárnyas ajtóit — *ingyen*. Az „ingyen“-re azért helyezek súlyt, mert itt mindent borra valóért „*baksis*“-ért mutogatnak. Most azonban lemondott a szokás jogon alapuló „*baksis*“ követelésről, mert értesült, hogy mi a nagy padischa vendégei vagyunk.

Mintha most is látnám a templomot és érezném azt a nehéz büzt, a mely ott terjengett.

A templom maga rendes szoba magasságu kis terem.

A bejárattól jobbra áll az oltár. Olyan mint nálunk az egyik oldalról befalazott ajtó. A mélyedés mindenféle ócska rozsdás karddal, puskával, pisztolylyal van tele aggatva. Az oltár előtt kis emelvény, melyen szönnyeget képviselve, nagy fürtü birkabőr fekszik.

A terem közepén, birkabőrökön két dervis főpap ül, lábait maga alá szedve és énekel.

Inter parenthesis, szabad legyen e helyen felemlitenem, hogy a „dervis“ perzsa szó, mely szegényt, a világról lemondó, jámbor embert jelent.

Ez a nevezet az izlam bizonyos misztikus vallásos testvér szövetség tagjaira is átment, kik majdnem úgy élnek, mint a keresztény szerzetesek.

Az üvöltő, vonító dervisek szerzete „*Kadri*“ 1165 óta, a tánczolóké pedig „*Mevlevi*“ 1273. óta áll fenn. Tagjaik a vagyonosabb iparos osztályból kerülnek ki. Isteni tiszteletüket pénteki napokon tartják.

A bejárattól balra a tanulók és az alantasabb állású papok vannak felállítva.

A terem két oldalát karzat foglalja el míg alól a terem harmadik oldalán mintegy 2 méter mély és alacsony kerítéssel ellátott ülőhely van.

A terem közepén ülő főpap megkezdi az éneket, mint nálunk a kántor. Az oldalt állók kezeiket mellökre kulcsolva, jobbra, balra és előre hajlonganak, úgy, hogy fejük csaknem a földet éri és énekelnek. Az ének mindég egy és ugyanaz, csak hogy hova-tovább gyorsabb tempóban és erősebben.

A különben is ázsiai hőség daczára testüket földig érő habitus, fejüket pedig olyan szőrből készült vastag sapka fedi, mint milyet nálunk a bohócok viselnek.

A hajlongás, az ének fokozatosan erősbül, úgy, hogy ez már valóságos üvöltés számba megy.

A nagy forróság és fáradságos hajlongás és ordítás annyira kifárasztja e szegény derviseket, hogy a verejték nemcsak arczukon, de másfélláb hosszú szakálukon csorog le, a szó szoros értelmében, de azért fejét, arczát, szakállát Allahért sem törölné meg.

A dervis addig hajlong, ordít, míg kibukik a sorból. A főpap feláll, lábaival meg-

tapossa a kidöltet, jobbról, balról, hosszában, keresztben, s mikor a cúra így elvégeztetett, következik a templom szolgák teendője. Felnyalábolják a szent férfiut, a zárda czellájába viszik és jövő péntekig úgy ápolják, hogy ismét *imádkozó képes legyen.*

A kidölt helyére aztán más lép, ki szintén addig énekel és hajlong, míg elődje sorsára nem jut.

A tánczó dervisek már elegánsabb effendik. Templomuk is diszesebb. Zenéjük is van, de hát ez szükséges is azoknak, akik annyit akarnak tánczolni, mint ők.

A templom egy nagy körré van alakítva, mely felvan vikszolva.

Mikor a karzaton levő zene megszólal, — olyan verkli féle instrumentom, — a dervis, a már előbb ösmertetett ruhában tánczra kél. Mindkét karját vízszintes irányban kitárva, míg kezefejeit leeresztve tartja. Mindég csak a kört határoló kerítés mellett lejtének 20—25 en egymásután.

Kezdetben, míg teljesen ki nem merülnek, öröm őket nézni, s akárhány gavallérnak megirigyelhetné mezitlábos, sima lába ama dreischnitt tánczukat. Mikor azonban kimerül, s a verejték fejről, arczáról, hosszú szakáláról nagy csöppekben csurog; mikor teljesen kikel színéből, elszédül, s arcza ólon.szinüvé változik át: valóban visszataszító, undort gerjesztő látványt nyújt a szemlélőnek.

Ha a tánczból kibukik, itt is neki áll a templom szolga, — akkor t. i. mikor a főpap

lábaival már jól megdögönyözte, — s viszi
cellájába.

Az utczákon is láttam ilyen effendiket.
Mind olyan bús, komor, szenvedő, vértelen,
halovány arczu.

Annyit mondhatok, hogy még egyszer
nem nézném meg isteni tiszteletnek nevezett
vezeklésüket.

* * *

Skutári leghiresebb nevezetessége, teme-
tője. Tudósok állítása szerint ez a világ leg-
szébb sirkertje; — ha ugyan temető egyáltalán
lehet szép. Nagysága három mérföld, millió és
millió sirkővel, melynek nagyrésze kidőlve
hever az avar között, s elfedi a reáboruló
cipruserdő.

Szent hely ez! — török fogalom szerint.
Itt tanított a nagy próféta, s azt hiszik, hogy
ha a keresztények, a világszép fővárosukból
Konstantinápolyból kiűzik, ez lesz az ő „ari-
linüjük.“

A csendes birodalmat örök zöld lomb fedi,
s lakóinak nyugodalmát az éneklő madarakon
kívül nem zavarja semmi! semmi!

Van itt olyan temető is, mely az élők
rendes találkozó helyéül szolgál, s naponként
az ottani csendet a gondtalan gyermekek
ártatlan játékanak zaja, s a mulatók kaczaja,
korhelyek mulatozása veri fel.

Guyon sirját is felkerestük az angol
temetőben.

Ott fekszik az ezer fényt játszó Bosporus partján emelt kőfal mellett.

A cziprusfák mintegy védőleg borulnak le arra az emlékkőre, melyre magyarul ez van vésvé: „Itt nyugszik gróf Guyon Richárd, török főtabornok, Frankhon ivadéka, Angolhon szülötte, Magyarhon vitéze. Meghalt 1856. okt. 11-én. Béke hamvaira.“ Térdre borultunk sirja előtt, s ajkaink a Miatyánkot rebegték.

XI.

Tűzoltó díszgyakorlat.

Mint minden sauvinista első sorban én is azért mentem el Konstantinápolyba, hogy a „Magyarország nem volt, hanem lesz“ — axiomája kimondójának fia dicsőségének, érdemeinek, az emberbaráti szeretet dicső bajnokának bemutassam hódoló tiszteletemet, én is megszorithassam e nemes emberbarát kezét, kinek működése világhírű, aki tetteivel hálára kötelezte e nagy nemzet tagjait.

Igen! Polgártársaim bizalmából szerénységem is tűzoltó lévén, látni akartam, hogy a jóakarát, a tehetség, a soha nem lankadó szorgalom milyen eredményeket mutathat fel.

Szerettem hinni, hogy mi „kicsi kollegák“ csak porszemek vagyunk a nagy eredményeket felmutatott gr. Széchényi Ödön mellett.

Jól esett nem csalódnom!

Magam is úgynevezett „diplomatikus tűzoltó“ vagyok.

Kinlódtam, fáradtam, tanultam, hogy kis körömben emberbarátaim javára lehessenek.

De mi az én kinlódásom, tanulmányom és annak eredménye, annak a magyar főurnak

tudományához, működésének eredményéhez képest?

Zérus! Igen! Zérus!

E sorok irásánál az emlékezet tündérfonala elvezet e nagyérdemű főúr nemes alakjához.

Magam előtt látom a férfi korának legszébb idejében levő, tekintélyes külsejű, előzékeny, a szó teljes értelmében igazi „nagy úr“ alakját.

Hallom behizelgő hangját, érzem meleg kézszorítását, látni vélem nemes szíve még nemesebb szándokait.

Fülemben cseng a vitéz török generálisok őt illető elismerő nyilatkozata, és én nekem az olyan jól esik, olyan boldognak érzem magamat; mert hiszen az ő érdeme, a mi érdemeink, az ő nagy tehetségeinek nyilvános elismerése, a mi „magyarok“ elismerése, dicsősége.

Könybe lábbad szemem, szívem szokatlan gyorsasággal dobog, mikor e főúr tényéről emlékezem meg, habár csak röviden is.

* * *

Délután 4 óra lehetett, mikor a tengerész zászlóalj laktanyájába indultunk a díszgyakorlat megtekintése céljából.

A nap erősen sütött s a buczkás utczákon való áthatolás valóságos erőnkbe került. De nem tikkadtunk, alig vártuk, égtünk a vágytól, hogy Magyarország nagy fia emberbaráti működésének eredményét lássuk.

Mikor a laktanya kapujának küszöbét átléptük, (olyan forma, mint a mi Istenben boldogult „Neugebeudé“-nk.) megszólalt Ő felsége Abdul Hamid zenekara, és mi a sauinisták azt az indulót hallottuk, Ő felsége kegyelméből, a melynek hangjai mellett képesek volnánk — bármely pillanatban — életünket és vérünket áldozni.

A Rákóczyt húzták!

Ki tudná e jelenet nagyszerűségét, a hazafias lelkesedés tűzét leírni.

Szemeink könybe lábadtak, szívünk sebesen dobogott, arczunk kipirult és ajkunk frenetikusán kiáltotta: „Éljen! Éljen!! Abdul Hamid Ő felsége!!! Csok jassa Padischa!“

Milyen jelenet, milyen pillanat volt ez, sohasem fogom elfeledni.

Ő nagyméltósága gróf Széchényi Ödön nagyúri szívélyességgel fogadott bennünket.

A laktanya árnyékában két sor szék volt elhelyezve, melyen úgy Ő nagyméltósága, mint a törzstiszt urak a legnagyobb előzékenységgel kínáltak helyet.

Még meg sem melegedtünk, midőn hűsítőket, kávé, cigarettet és kis tányéron parázst hoztak a kiválasztott katonák.

Mindenik, — tisztelete jeléül, — balkezét mellére téve, jobbkezevel hűsítőt, kávé, cigarettet, parázst kínált.

A legmagasabb állásútól a legutolsó kövitézig úgy tekintett ránk, mint vére és mosolygó arczából a legnagyobb szívélyesség sugárzott.

Majd Ő nagyméltósága rendeletére megszólalt a kéthangú kürt, melyre pár percz multával a legnagyobb rendben kettős rendekben egy zászlóalj, gyönyörű szállas férfiakból álló katonaság vonult fel, s tartotta meg gyakorlatát, mely engem is — tartalékos tisztet — meglepett; meglepett különösen a fegyelem, a nyugodtság, a kivitel.

Már itt megjegyzem, hogy a zászlóaljat dirigáló, jó arcú őrnagy úr, — kinek nevét sajnálatomra elfeledtem, — mintegy négy éves fiacskáját kezén fogva intézkedett. Úgy látszik a czöpf ott nincs olyan divatban, — és helyesen, — mint pl. nálunk is.

A robustus, szálas mellű — „Battalions hornista“ — megadta ismét a jelt.

Az egész zászlóalj, mintha fejét vesztette volna, — úgy látszott, hogy felbomlott, — össze-vissza kavarodott. Később azonban kintűnt, hogy mindez taktice történik. A másik pillanatban már tűzoltó oldalfegyverrel, leszerelhető angol fecskendőekkel, melyekbe 18 markos pejlovak voltak fogva, rohantak ki; szereltek hihetetlen gyorsasággal, a mentők helyöket elfoglalták, a mászók az emeletes épület tetejéről mentettek; a bontók óriási erős és hosszú lánczaikkal helyökön állottak; és mindenki, minden szó, hang nélkül, elvárva a tempót, teljesítette kötelességét.

Egyik pillanatban összegomolyodott, majd szét vált, s az eredmény az volt, hogy az ember-áradat a legnagyobb rendben fejlődött ki.

Sohasem láttam ilyet! Sohasem feledem

el e productiót, melyet nekünk magyaroknak is eltanulni és gyakorolni kell.

Sokszor felhangzott az elösmerés lelkes éljenzése, a freneticus taps s a commendirozó őrnagy, a lelkes főparancsnok Ő nagyméltósága ajkán a kiérdemelt mosoly játszadozott a török szokás szerint, s szerényen köszönték meg elösmerésünk gyenge kifejezését! . . .

Sohasem feledem el e gyakorlatot! — —

Sohasem tudom eléggé méltányolni ezt a képzettséget!!!

XII.

Abdul Aziz és Mahmud
sirjánál.

Az igen tisztelt Ali dervis papnak kerekre nyitlak nagy fekete szemei, amikor a férfiak és nőkből álló kíváncsiakat maga előtt látta. Valjon mit akarhatnak tőle, Allah aláztos szolgájától, ezek a gyaurok?

Nem is mutatott hajlandóságot a bebozsájtásra mindaddig, mig meg nem tudta, hogy mi az ő ura és parancsolójának vagyunk vendégei.

Milyen változáson ment át ő főtiszte-
lendősége ?

Mellén keresztbe fonta karjait, ajkára mosolyt csalt, s alázatosan többször meghá-
jolvá s jobbjával az ajtó felé mutatva szóla:

— „Biszmil-láhi-r-rahmáni-r-rahim!“*)

Beléptünk szobájába.

Bizony, bizony, nagyon gyengén buto-
rozott garzon lakás téle szoba volt, — mely-

*) A legirgalmasabb Isten nevében.

nek minden butorzatát falak mellett futó méter széles szinehagyott divány képezte.

— „Kerem edin otúruu, bü szandálie szizin icsündir.“ *)

Mikor pedig egyikünk másikunk még el nem fogadta a kínálást, hanem járkálva, a szobát és lakóját vette szemügyre, papunk barátságosan vállára tette kezét és a lehető legnyájasabban kínált:

— „Bujurunuz! bujurunuz!! Ne verejim zize?“ **)

Nagy gyakorlottságot eléruló hosszú ujjai-
val szívarkát csavart, mindnyájunkat megkínált
és paráztüzet adott hozzá.

Egyik doktorunknak, dr. Tihanyi Sámuel debreczeni tüzoltó orvosnak feltűnt, hogy a dervis huzza a fél lábát, megkérdezte, hogy mi az oka?

Ő azután nagy sebességgel előadta, hogy itt meg ott, így meg úgy járt, és a doktorok, — már t. i. a török orvosok — nem tudják meggyógyítani.

Megjegyzem, hogy a társalgás törökül és francziául folyt. (Dr. Karácsony Imre tanár jól beszél törökül,) néha néha megesett, hogy mutogattunk is.

Nosza fődoktor urak! itt a campus!. Gyógyítsák meg az atyáfit, adjanak neki valami jóféle mediczinát! biztattuk mindnyájan doktorainkat.

*) Tessék helyet foglalni, ez az ön helye.

**) Tessék, tessék, mit adjak önnek? Ch. M.

A már említett orvosunkon kívül dr. Nagy Károly kiscesti orvos is erős vizsgálat alá vette az effendit; irtak is neki receptet, hogy aztán használt-e valamit a medicina? azt már Ali dervis tudná megmondani.

Mikor rangosan megfeketéztünk, — az Isten tudná hanyadszor az nap, — s kiczigaretáltuk magunkat, bementünk a templomba.

Ott fekszenek középen Abdul Aziz és Mahmud szultánok.

Koporsóik művészileg készített ezüst ráccsal vannak körülvéve, s azokat selyemmel kivart perzsa szőnyegek borítják. A remek kivarrások feleségeik kézimunkái.

A művészi iniciatívákkal ellátott 760 éves Korán ott fekszik kinyitva a két koporsó lábánál.

Hozzá akartunk nyulni, de ezt az effendi erős engedelem kérések mellett nem engedte meg.

A Mahomed kinyilatkoztatását tartalmazó könyv. 14 fejezetre oszlik fel. Tartalma, néha elragad a képzelet csapongása és a képek fönsége által, másutt, prózai és lapos.

Abdul Aziz az ozmánok 32. szultánja volt. 1830-ban született s a trónra 1861-ben lépett.

Uralkodása elé nagy reményeket fűztek! mellé azt hívék, hogy a nagy reformer hasznára lesz birodalmának.

Trónra léptekor kijelentette, hogy neki egy feleség is elég lesz! — A civillistát 75 millió piaszterről 12 millióra szállította le.

Később fényűzővé, zsarnokká nőtte ki

magát. Idegbetegsége annyira fokozódott, hogy néha valóságos dühöngésben tört ki.

Helyette miniszterei uralkodtak, s birodalma hova-tovább hanyatlott. 1875-ben elnyomta a keresztények lázadását Boszniában és Hercegovinában.

Majd a reformpárt Midhát pasával élén összeesküvést forralt ellene s megfosztotta trónjától.

A nagy ambícióval kormányra lépett fejedelmet 1876. július 7-én olló által kivégezve találták szobájában.

Igy beszélnek ezt az egykori feljegyzések.

Atyja Mahmud szintén nagy reformer hírében állott. Ő tiltotta el a turbán viselést és helyette a fezt hozta be.

Koposóján gyémántokkal ékített kócsagtollas fezzé nyugszik.

XIII.

Bakk hazánkfia lakomáján.

Fennek az előzékeny művelt millioner honfí-
társnak főéremét, azonkívül hogy hazá-
ját szereti még most is, gyönyörű szép fiatal
felesége képezi.

A nagyon is szemre való kis menyecske
szép fejében villant meg legelőbb az az okos
gondolat, hogy férje honfiat, amúgy magya-
rosan meg kellene vendégelni.

A rendes férj, — mert az a férj, aki fe-
lesége szavára mindig hajt (pedig nem jó min-
dig hajtani), — rendes, magáévá tette a jó
tanácsot és meghítt bennünket csapatosan
ebédre.

Éppen 9 óra volt este, mikor hozzáfog-
tunk a kanalazáshoz.

De tartsunk sorrendet!

A nyalka menyecske, — sajnáltuk, hogy
nem magyar, — jutalmul körülsimogatta jó-
képű férje arcát és tüzes csókot nyomott
ajkára.

A cselédség sürgött-forgott, lázas izgatottsággal szedtek-vettek, már Hegyi zongoraművész hazánkfia is próbálgatta a zongora billentyűit, midőn a ház úrnője kipirult arczczal elégűlten jelenti, hogy minden kész.

Igen ám! de még fermánt is kellene előbb szerezni, mert anélkül 8 óra után nem lehet bejutni a Bosporusba.

— Baj! baj!! bizony nagy baj, — monologizál a férj.

— Semmi nagy baj! válaszol a feleség. Tentát, pennát, papirost.

Az iráshoz ott is szükséges eme kellékek csakhamar előkerültek, az instanczia elkészül és elepediálódik Abdul Hamid ő felsége kezéhez.

Idejére meg is jön a fermán, megadatik az engedély, főtekintettel azon körülményre, *hogy a folyamodó magyarokat óhajt megvendégléni.*

Éltesse Allah a magyarokat szerető nagy padischát sokáig! — — —

Honfitársaink úri nyári laka ott fekszik Ázsia partján, meglehetősen messze a fővárostól. Körülbelül egy óráig ringatott bennünket a külön gőzhajó, míg oda értünk.

Jól esett az a szivélyes, igazi magyar vendéglátás! — — —

A férj és feleség igyekeztek egymást felülmúlni szeretetreméltóságban.

Lent a kertben volt terítve.

A pazarul világított kert, összehajló cziprus lombok, a kellemes illatot lehellő,

ezer és ezer virág bódító illata nagyon kellemessé tették az ott tartózkodást.

A különféle nemes borok, pezsgők fogyasztásával kedélyünk is hovatovább felvillanyozódott s kezdetét vette jó magyar szokás szerint az elmaradhatlan — toasztozás.

Ittunk ő felsége Abdul Hamid, a ház úrnője s ura egészségére. Távolságra hagyott szép hazánk boldogságáért! a Törökországban élő honfiainkért és még Allah tudná kiért? — szóval, ittunk sűrűn és nagyokat.

Mint hogy pedig még mindig tartja magát az az axióma, hogy „nincs olyan hosszú, a minnek vége ne lenne“, befejezést nyert a mi toasztozásunk, ivásunk és azon vettük észre magunkat, hogy ott ülünk a hullámozó tengeren úszó hajó fedélzetén

A kellemes éjszakában zakatolva fut hajónk odébb-odébb. — —

Dalra mindég kész tenoristánk megadja a jelt s ötvennyolczan, lélekkel, elfogulva, csaknem könnyes szemekkel énekeljük az idegenben:

„Hazádnak rendületlenül légy híve óh magyar.“

Majd enyelgő dalra gyujtunk hévvel, tüzzel; — mire kis katonánk, — kalauzunk felébred álmodozásából s szabadulni igyekszik attól a rókától, melyet Bakné Ő nagysága virágos kertjében fogott, — — —

Nem csoda! kocza puskás; — most volt először vadászat! — — —

Csok jassa Effendi! kiált ezt látva a pi-tyókos társaság.

Egyik hunczut a fez helyére tűzoltó si-sakot nyom, azt meg a maga fejére erőszakolja, átkarolja, mint valami deli dámát és úgy járja vele a méltóságos lassú csárdást, majd kitörő jó kedvvel a kopogóst!! — — —

„Csok jassa, csok jassa effendi! kiált-juk mi.

„Eljen, eljon madjar“ — viszonzá ő.

— — — — —

Kikötőhöz érünk. Neki czihelődünk, az-tán tréfálva, nevetve kieviczkelünk a partra, hol már türelmetlenül várnak reánk, a toporzékoló lovakat, gondolataiba mélyedt szama-rakat és fülelő felnyergelt öszvéreket féken tartó török, görög, örmény gyerekek.

Egy részünk lóra kap, a kis „Bukefa-lus“-ok patkói szikrát hánynak, a lovak far-kába kapaszkodó tulajdonos szuszogóra veszi a dolgot, néha-néha, — lovát biztatandó, — elkiáltja magát: „Meg sem állunk a „Pest“-és „Imperial“-szállók kapujáig.“

XIV.
A háremben.

Félreértés kikerülése czéljából jóelőre kijelentem, hogy benn voltam ugyan a háremben, de „odeliszk“-ot nem láttam egyet sem, és pedig azon egyszerű okból, *mert nem volt benn egy sem.*

Abdul Aziz palotájában a hárem rácsos ablakai a tengerre és az angol kertre nyílnak, tenger hömpölygő hullámain, a virágok tarkaságán és bódító illatán el-el mélázhatott bezárt lakója! . . . .

A hárem berendezésének kényelmét, a ritkaságok legióját, a fény tündöklését, én nem tudom leírni; — megtagadja tollam a szolgálatot.

Földbe gyökerezett lábakkal állottunk meg; a bámulat szótlanná tett bennünket.

E szent helyre, mert „hárem“ ennyit tesz, az odaliszkokat őriző eunuchokon kívül csak a szultánnak szabad bemenni.

A padischának 7, mond hét törvényes felesége és 1200—1400 kegyencznője van. A

hitvesek numerus szerint különböznek egymástól, mint első, második stb. feleség (Khaduna). Mindeniknek külön háztartása van, 200-ig terjedő rabszolganőkkel.

A törvényes feleség „szultána“ nevet visel; de tévesen, — mert e név csak a szultán anyját, nővérét és leányit illeti.

A kedvest, míg teljesen *érintetlen* „Odaliszka“-nek hívják. Mikor pedig a szultán kitünteti valamelyiket „*kegyével*“, — teszem azt, — ha rá mosolyog, ... külön lakást, cselédséget, kertet, fürdőket kap, mint *szokásjog szerint törvényesen felavatott*. Fő-fő generálisuk a szultán egyik veterán kedvese, az ugynevezett „Kijaja Khaduna.“

E kitüntető bizalmi hivatal hosszas becsületes, kipróbált szolgálat nagy jutalma. A hárem nyugalmára ő vigyáz, s parancsait a szultántól kapja.

Ha a nagyur vizitet akar tenni egyik vagy másik „Khaduná“-nál, „Kijaja Khaduná“-jától ajándékot küld neki, — teszem azt, — pongyolát, inget, zsebkendőt, szalagot vagy csipkét.

Az öreg kedves, t. i. a „Kijaja Khaduna“ fürdőbe viszi az ifjabb kedvest azaz a „Khadunát“, rózsavízben megfürösztí, — legalább én így gondolom, — s takarosán felöltözteti, úgy azonban, hogy valami sok szoknya ne legyen rajta, s beállit vele a padischához. Ha aztán Ő felsége az így megszépített hölgyet nem akarja vállalni, lesüti hosszú szempilláit, s nem szólítja meg. Az észhez kapott „Kijaja

Khaduna“ aztán a megszentyolodott „Khadunát“ visszavezeti oda, ahonnan hozta. Ott aztán jóideig ismét morfondirozhat, míg az ő urának és parancsolójának eszébe jut illatos szép feje, ésbontó szeme, junói termete, hullámozó keble s csók után vágyakozó rózsa ajka! . . . .

A háremek fenntartása óriási összegekbe kerül az európai és ázsiai török tartományoknak.

Abdul Aziz idejében a budget 14 millió frankra rugott.

A mi fogalmaink szerint ez egy kissé drága feleséges élet! — — —

XV.

Gróf Széchenyi Ödön
életrajza.

Széchenyi Ödön gróf konstantinápolyi tűzoltó főparancsnok, szül. 1839. decz. 14-én; egyik fia Széchenyi Istvánnak, a „legnagyobb magyarnak.“

Életpályája habár hasonlít is alakilag a gazdag és fiatal mágnásokéhoz, azonban lényegesen különbözik azokétól annyiban, hogy azon életpályát tartalmassá is tudta tenni, amennyiben annak jellemét előnyösen megválasztotta, részint sikeresen összekapcsolta azt valóban hasznos foglalkozásokkal, a gazdagabb sportkedvelők elvétől eltérőleg kiknél a sport az idő „*agyonütésének*“ csak egyik főkellemesebb alakja, ő annak főképpen hasznosságát elvére fektette a fősulyt, s annak ezen elvét vitte keresztül, saját physikai kényelmének s részben vagyonának feláldozásával.

Miután minden úri kedvtelésekbe magát

begyakorolta s azokba magát kiképezte, mint önkéntes, a Duna gőzhajózási-társulat szolgálatába állott s rendes szolgálat útján itt kapitányi rangot szerzett; az evező-sportban magát kiképezve, megalapította a „Budapesti hajós-egylet“-et; később a londoni tűzörségbe állott, hol mint közönséges tűzoltó szolgált; innen hazajövéen, Pesten felállította az önkéntes tűzoltó-egyletet amerikai minta szerint.

Egyik legnevezetesebb sportvállalata volt az, midőn 1867. tavaszán Pestről Párisba utazott egy erre készített gőzhajón.

Ezen utazása majdnem hét hétig tartott.

1874-ben Konstantinápolyba ment, hol igen nagy érdemeket szerzett az ottani tűzoltóság szervezése, mondhatni megteremtése körül; ezért az ottani tűzoltóság főparancsnokává nevezték ki.

Működéseért 1880-ban ezredessé (pasa) rangra emeltetett. Hogy enemü komoly törekvéseit annál inkább megvalósíthassa, irodalmilag is a tevékenység terére lépett s kiadta „A tűzoltás körül tett általános tapasztalatok.“ Megyék, városok, községek és különösen az ezekben alakuló tűzoltó-egyletek figyelmébe ajánlva.

Konstantinápolyban 18 év óta áll a tűzoltóság élén, és ezen idő alatt bokros érdemeiért Abdul Hamid ő felsége több ízben kiüntette.

Tábornok-hadsegédi magas állása mellett a „Medsidije“ nagy rendjét, az „Ozmanje“

II. és III. rendjelét birja. Ezeken kívül még két arany és három ezüst érem, a „Lipótrend“ kiskeresztje, és „a francia becsület“-rend kiskeresztjének tulajdonosa.

„Büszkén valljuk, hogy az idegenben
Hazáját, népét nem feledte el,
Szereti honját, oh, talán hívebben
Mint a kit népe itthon felemel.“

XVI.

Szelamlík.

A szultán mecsetbe vonulása.

Programunk egyik legérdekesebb része július 15-én pénteken következett be, amikor Ő felsége a szultán mecsetjébe vonult.

A diszesnél diszesebb magánfogatok, egyes, kettős bérkocsik légió számra robogtak az ünnepély színhelye felé.

Ott láttuk a török hadsereg színe-javát; az előkelőségeket, főbb hivatalnokokat teljes díszben.

A felvonuló ezredek egymás mellé állítottak fel, úgy, hogy egy nagynak éppen nem mondható helyet egészen bekerített.

Ide ugyan be nem juthatott senki, hacsak a levegőn keresztül nem.

A kivonult katonaság száma 14 ezerre rugott.

Ugy halottuk, hogy ilyen kirukkolást csak a német császár látogatása alkalmával rendezett Ő felsége.

A homokkal behintett utakon szolgálk sűrögtek forogtak.

Egy részük újra meg újra meglocsolja a homokot, míg másik részök az apró kavicsokat gerebjéli ki a közzül.

Hosszas, türelmetlen várakozás után megjelenik az imám a minaretten és felhangzik egetverő remek tenorja, ami azt jelenti, hogy Ő felsége közeleg.

A menet élén az eunochok sápadt arczu, elhizott, bajusztalan főnöke. Utánna a szultán fiai, mind a négyen szép halvány arczuak. A legidősebb mintegy 16, a legkisebb 4 és fél éves lehetett.

Következnek a miniszterek, a főurak.

A szultán két ülésés nyitott kocsijába fogott óriási szürkéket a lovak hátáról zsökék hajtják.

Ő felségével oldalt szemben az öreg Ozman basa a „gázi,“ a győző ül.

Ő felsége, — tábornagyí egyenruhában, fején fezzel, — középnagyságu halvány arczu férfiu, kinek szeméből a jószág néz ki.

Az öreg Ozman basa öles magas, teljesen ősz, száraz katona.

Majd zárt kocsiban jön a szultán „kegyencznő“-je, tengerzöld ezüst broquat ruhában hattyuprémmel. Szemben vele kísérőnöje ül. Az utánna következő kocsiban a szultán anyja ül két kísérőnjével. Majd az utánna következő két kocsiban egy-egy szultána ül két kísérővel és egy fiatal királyleánnyal. Utánna lovastisztek.

A hölgyek üveges batárjukból mosolyogva s kíváncsian ki-kitekintgetnek a salutáló magyar tüzoltók felé!

A menetet a lovastisztek nagy csoportja zárja be.

Ő felsége a mecset ajtaja elé ér, a legkisebb főherceget kézenfogva bevezeti a moschéba.

Az összes generálisok, törztisztek sorfalat képeznek, Ozman pasával élükön.

A mi nemes grófunk negyedik a legmagassabbak között.

Mig a szultán imádkozott, a minaretten az imám napfelkelte felé fordulva, háromszor egymásután énekli szokásos imáját.

Ez alatt a szultának és kegyencznök kocsijaikból kifogják a lovakat, a kis hercegek pedig lóra ülve várják ezredük élén felséges atyjukat.

A katonaság két oldalt sorfalat képez.

Ő felsége imája mintegy fél óráig tart. Ismét kocsira ül. A csak hátsó üléssel bíró fogatba most 2 óriási pej van fogva, melyeket Ő felsége maga hajt.

A generálisok által alkotott sorfal között lépésben megindul Ő felsége fogata.

A szokásos üdvözlés után mind csaknem a földig hajol, a zenekar megszóllal, a katonaság háromszor egymásután kiálltja: „Padischa tschok jáscha, bin jáscha! — (Sok évig, ezer évig éljen a szultán !)

Mikor a fogat soraink elé ér, 3, 10, 20-an kiálltjuk, — de lélekkel ám, — már ahogy mi

szoktuk magyarok: „Éljen Abdul Hamid Ó felsége, a törökök császára! Éljen! Éljen!!“

„Tshok jáscha! tschok jáscha, Padischa!“

Lelkes, tüzes éljenzésünk jó hatást látzott tenni a Padischára. Ilyen éljenzést nem is lehet, csak magyartól hallani.

Jóakarattal mosolygott ránk, s török szokás szerint többszörösen üdvözölt.

Mellette, utánna lovas tisztikarja s szvitje, testőrök és gyalogos eunuchjai és czivil főtisztjei.

Ő felsége megereszti a hajtó szarát. A két hatalmas pej sebes trappba megindul, a lovasok és gyalogosok utána, nyomon kísérik.

A 42 fokos melegben, a különben is elhizott eunuchok arczáról ugyancsak hull a verejték. — Majd a nemzeti hymus megszólal.

Előbb a különféle színű egyenruhás bakák defiliroznak el előttünk. Majd jő a plevnai csatában kitünt tengerész ezred, összeszaggatott lobogójával, melyen a „Medzsidje“ rend lóg.

Következik a lovasság mindegyik saját zenekarával.

A katonák mind szép szálas barna legények. Tartásuk azonban nem elég katonás, ruházatuk, fegyverzetük nem a legtisztábbak és jobbak. — A cserkeszek és a zöld turbános gárda ezred a legszemrevalóbb volt.

E látvány oly megkapó, oly káprázatos, hogy évek multával is emlékünken marad.

XVII.

A Szultán vendéglátása.

Defilé után Őfelsége gróf Széchenyi Ödön által minket, — tüzolókat, — reggelire hívott meg palotájába.

Lehetett úgy $\frac{1}{2}$ óra.

A kitűnő italok és ételekkel megrakott asztal ott görnyedezett a palota kertjének egyik árnyas helyén.

Nem igen kináltattuk magunkat; csakhamar hozzáfogtunk a császári reggelihez.

Ő felsége, mint értesültünk, egy ablakból gyönyörködött a magukat delektáló magyarokon.

De mi nem geniroztuk magunkat. A hideg sültekre ugyancsak üritgettük a magyar, francia, olasz s más kitűnő borokkal telt poharakat, melyeket a szolgák a legnagyobb előzékenységgel töltögettek.

Színarany edényekből ettünk, még a cigarettához való parázs tüzet is arany tányérban szolgálták fel.

Ilyen urak sem leszünk többet!

E sorok írójára és Kádár Henrik holdmező-vásárhelyi kollegámra azért is nagyon nevezetes a reggeli, mert itt a császár asztalánál ittuk meg a brudert.

Csinálja ezt utánnunk most valaki, ha tudja! — — —

Emlékül nagy részünk hozott onnét valamit. Egy darab czukorkát, (Lebon és Boudon udvari czukrász készítménye), félholdas cigarettet, gyümölcsöt, stb. Ki mit?

Annyit mondhatok, hogy Konstantinápolyban létünk alatt csak ez alkalommal nem lázadt fel gyomrom tápláléka ellen. — — —

Úgy látszik, Ő felségének francia konyhája van.

A nemzeti ételeket nem igen háborgattuk. Csak egy-két kíváncsi kóstolta meg nagy óvatossággal egyiket, másikat.

Váradi csákovári esperes-plébánost, Bárány Ernő főparancsnok és Martinengó pozsonyi főparancsnokot ez alkalommal fogadta a császár kihallgatáson.

— — — — —
Ő felsége kívül a város kertjében is megvendégelt bennünket. Ide már társaságunk minden tagja meg volt híva. Az ebédnél Rechad de Redvan főpolgármester helyettesítette.

Inter parenthesis megjegyzem, hogy a fő-fő bürgermeister hotelünkben többünket meglátogatott, köztük e sorok szerény íróját is.

Ebéd előtt a tengerre nyíló gyönyörűen
kivilágított kertben különféle pálinkákat szol-
gáltak fel.

Az ebéd úgy 9 óra tájban kezdődött.

Itt ismét francia konyhára, francia
pezsgőre és igazi magyar borokra találtunk.
No de tettünk is bennük kárt!

A zene hangja, no meg az italok mel-
lett, — kedvünk is csakhamar megjött; — a
társalgás hova-tovább élénkült és megkezdő-
dött a — toasztolás.

Azt hittem már, soha se lesz vége!

A felszolgáló inasok szeme egész kerekre
nyílt ezek láttára és hallatára.

Ilyet még valószínűleg nem láttak a tör-
ök atyafiak.

Az örök emlékezetességű ebéd Ő felsége
éltetésével ért véget.

Tschok jascha Padischa!

Tschok jascha!! — — —

XVIII.

Ime emlékeim végéhez közelgek.

Szólhatnék ugyan még a „Galamb“ mecsetről, hol ezer és ezer galamb államköltségen tartatik; és pedig azért, mert egyik monda szerint, az ő ükösei mentették meg Konstantinápolyt az ellenségtől. Midőn ugyanis az ellenség már fogytán volt s a derék katonaság menáigija kicsire apadt le; nehogy ezt az ellenség megtudja és hogy félrevezessék, kieresztették a galambokat erővel. De azok csakhamar visszatértek, mit látva az ellenség, azt hívé, hogy a bennlevőket már kiéheztetni nem lehet, — mert még a galamboknak is van mit enniök, — elvonul a főváros alul.

Megemlékezhetném 240 lépcső magas tűztoronyról is, melyet többen megmáztunk, közöttünk két kedves hölgy, dr. Szilyné és Hermanné, az óriási alagutról, — mely két városrészt köt össze és a császári muzeumról, millió és millió értékű gyűjteményével.

A kincstárról, mely három teremről áll, két emelettel, meg Abdul Aziz palotájáról, a

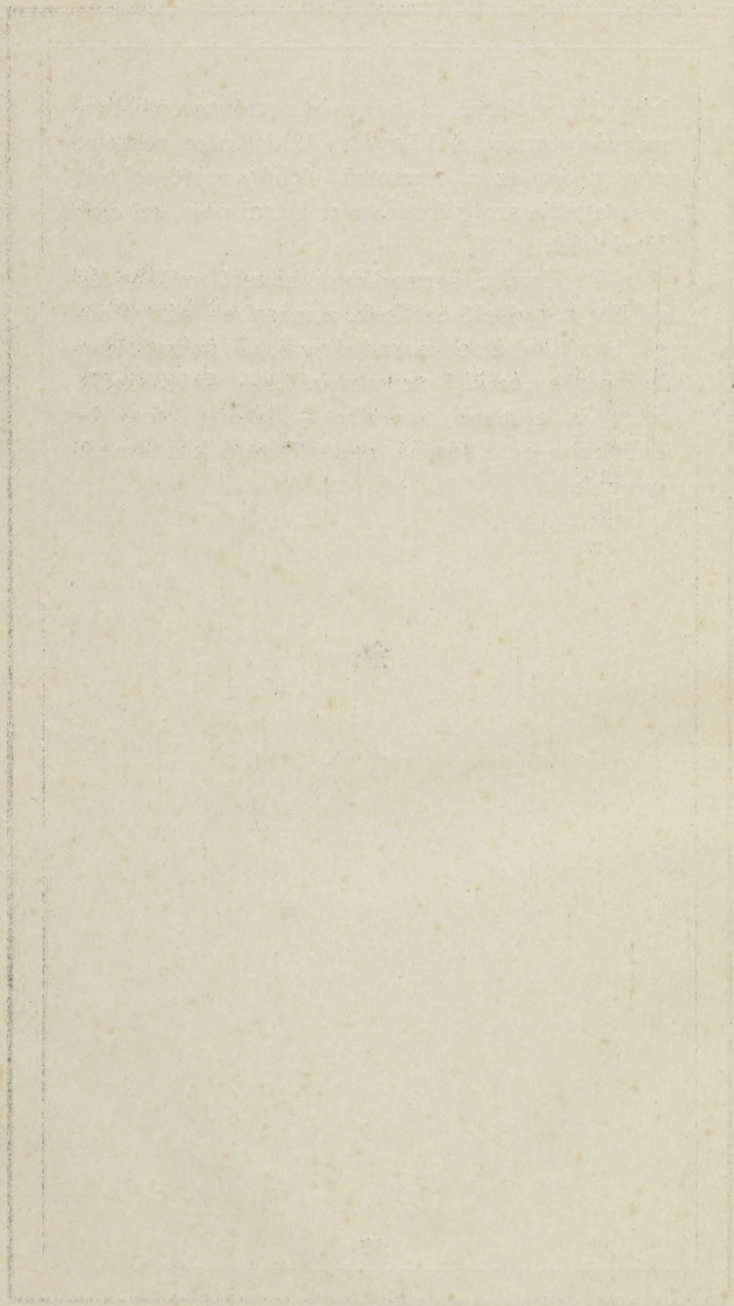

bámulatos fényü és nagyságu trónteremről, a márványterem, a könyvtárról: de nem teszem, nem pedig azon egyszerü okból, mert tollam megtagadja szolgálatát. Azt leírni nem, *azt csak látni lehet.*

A fény, a garmadában heverő milliót és milliót képviselő értékek, a mesebeli kényelem és hatalom eme maradványai, a századokon keresztül „*került*“ szemkápráztató drágaságok most is előtttem vannak; — látom őket, de emlékeim eme részét megörökíteni képes nem vagyok.

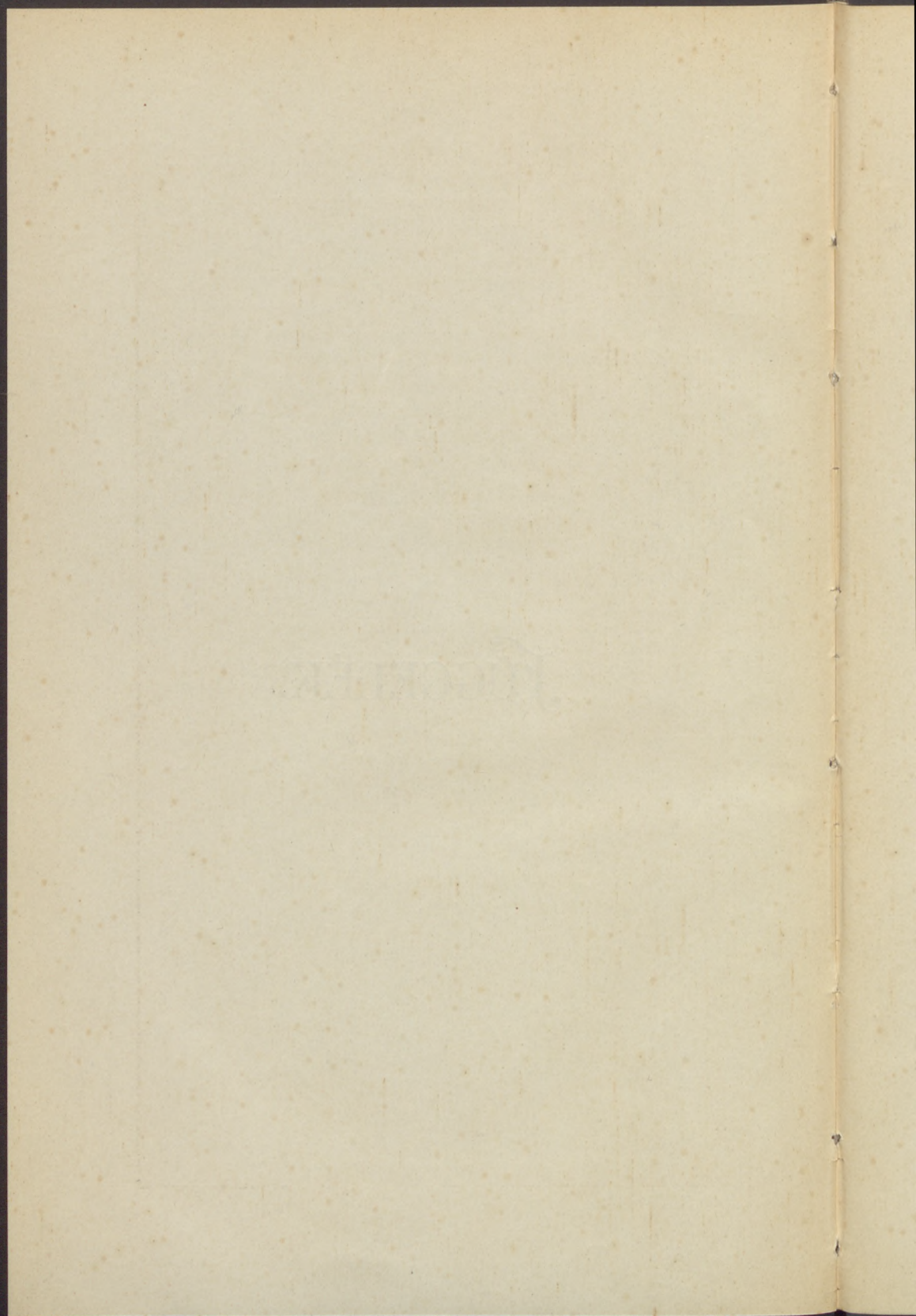

JÜGGELEK.

I.

Stambul őre.

— Széchenyi Ödön pasának. —

Maradhat tőlem szürke bús ködével
Az egyhangú polgárias nyugat,
Nekem a szín, a tarka pompa, fény kell,
Mely ködben is tündéri tájt mutat,
Ez szól szívemhez, ez kelt bennem vágyat,
Hogy ott keressem azt, a ki rokon!
S hadd zengek dalt, édesen zsongót, lágyat
Szokatlanul felajzott húrokon.

Keletnek népe! bölcsődtől testvéred,
A sorsüldözte szomszéd, a magyar.
Oh, hányszor csordult már a vére érted,
S lett dús országa pusztuló avar.
S egymásra törni óriási harczon
Örömmel hányszor látott a nyugat;
— Testvéri békénk mindörökké tartson,
S s boldogsághoz így leljünk utat.

Mig őseink Stambult aggódva nézték,
Örömmel nézzük azt mi unokák,
S od'adtuk néki — hogy megóvja népét —
A legnagyobb magyar legjobb fiát.

S ki buzgó őrre volt itt Budapestnek,
Most Stambult őrzi híven, igazán,
S ha ott a lángok új prédára lesnek,
Magyar szem áll őrt vészes éjszakán.

És büszkén valljuk, hogy az idegenben
Hazáját, népét nem feledte el,
Szereti honját — oh, talán hívebben,
Mint a kit népe itthon felemel.
Bár reája hull a nagy padisának,
Kelet urának fénye és kegye;
Kötelességnek és a hivatásnak
Marad ő mindig igaz embere.

J. Virág Béla.*

* Alkalomszerűnek tartjuk neves költőnknek ezen hangulatteljes költeményét itt is megörökíteni, melyet a „Széchenyi Emléklap“-ból vettünk át. *Ch. M.*

II.

A MAGYARORSZÁGI
TÜZOLTÓ TESTÜLETEK KÜLDÖTTségÉNEK
KIRÁNDULÁSA
KONSTANTINÁPOLYBA

NAGYMÉLTÓSÁGU

GRÓF SZÉCHENYI ÖDÖN

PASA,

Ő FELSÉGE A TÖRÖK SZULTÁN TÁBORNOK-HADSEGÉDE

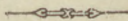
ALTÁBORNAGY,

A CSÁSZÁRI TÜZOLTÓ-EZRED ÉS A CSÁSZÁRI TENGHERÉSZ
TÜZOLTÓ-ZÁSZLÓALJ FŐPARANCSNOKA,

30 ÉVES

TÜZOLTÓI MŰKÖDÉSÉNEK

JUBILEUMÁRA.

A különvonal menetrendje:

Budapest,	ind. július	9-én	6 óraker	este	
Szabadka,	érk.	"	"	9 ³²	p. " (tartózk. 8 p.)
"	ind.	"	"	9 ⁴⁰	p. "
Zimony,	érk.	"	10-én	1 ⁴⁰	p. " (" 10 ")
"	ind.	"	"	1 ⁵⁰	p. "
Belgrád,	érk.	"	"	2—	p. éjjel (" 20 ")
"	ind.	"	"	2 ²⁰	p. reggel
Nis,	érk.	"	"	8 ⁵⁰	p. " (" 60 ")
"	ind.	"	"	9 ⁵⁰	p. "
Czaribrod,	érk.	"	"	12 ³⁰	" délben (" 30 ")
"	ind.	"	"	1 óraker	d. u.
Szófia,	érk.	"	"	3 ¹⁹	p. " (" 120 ")
"	ind.	"	"	5 ¹⁹	p. "
Bellova,	érk.	"	"	8 ⁴³	p. este (" 7 ")
"	ind.	"	"	8 ⁵⁰	p. "
Fillippopoly,	érk.	"	"	10 ²²	p. " (" 5 ")
"	ind.	"	"	10 ²⁷	p. "
Papazly,	érk.	"	"	11 ¹²	p. " (" 8 ")
"	ind.	"	"	11 ²⁰	p. "
Tirnova,	érk.	"	11-én	1 ⁰⁷	p. éjjel (" 5 ")
"	ind.	"	"	1 ¹²	p. "
Harmanly,	érk.	"	"	1 ³⁶	p. " (" 5 ")
"	ind.	"	"	1 ⁴¹	p. "
Musztafa Pasa,	érk.	"	"	2 ²²	p. " (" 15 ")
"	ind.	"	"	2 ³⁷	p. "
Drinápoly,	érk.	"	"	3 ³¹	p. reggel (" 19 ")
"	ind.	"	"	3 ⁵⁰	p. "
Ourlí,	érk.	"	"	6 ²⁶	p. " (" 6 ")
"	ind.	"	"	6 ³²	p. "
Babakőj,	érk.	"	"	7 ¹⁰	p. " (" 8 ")
"	ind.	"	"	7 ¹⁸	p. "
Cserkeszkőj,	érk.	"	"	8 ⁵⁴	p. d. e. (" 5 ")
"	ind.	"	"	8 ⁵⁹	p. "
Csataldsa,	érk.	"	"	10 ³⁴	p. " (" 5 ")
"	ind.	"	"	10 ³⁹	p. "
Kücsük-Csekmedse,	érk.	"	"	12—	p. délben (" 1 ")
"	ind.	"	"	12 ¹⁰	p. "
Konstantinápoly,	érk.	"	"	12 ⁴²	p. d. u.

Tisztelt bajtársak!

Vonatkozással a folyó évi május hóban a tisztelt bajtársakhoz intézett körlevelünkre, újból felhívjuk figyelmüket és kérjük támogatásukat oly ügyre, melyet az elismerés érzete sugal azon férfiu iránt, ki honunkban a tűzoltói intézménynek nemcsak megalkotója volt, hanem azt a külföld előtt is híressé tette. A magyar tűzoltót látjuk kitüntetve gr. Széchenyi Ödön pasa személyében, az ő elismert tekintélye az idegen országban a magyar tűzoltó büszkesége, őt tisztelvén, saját magunkat tiszteljük meg.

Seregeljünk tehát össze minél számosabban az elismerés adóját leróni azon férfinak, ki születési rangját félretéve, a valódi felebaráti szeretet szolgálatában velünk egy sorban működik!

A Konstantinápolyba való kirándulás rendezésével a m. kir. államvasutak Budapest városi menetjegy irodáját biztuk meg, melynek az e téren többször kimutatott szakismerete (hivatkozunk az 1887. évben általa rendezett velencei kirándulásunkra) a sikert eleve biz-

tosítja. Aránylag csekély költséggel bejárjuk az ujkor történeti és politikai tekintetben legnevezetesebb országait, megismerkedünk azoknak reánk magyarokra nézve felette nagy érdekekkel bíró népeivel, és mi legfőbb; hivatott közegek kalauzolása mellett megtekintjük a világ legszebb fekvésű és érdekességben minden más világvárost túlhaladó török fővárost.

Tisztelt bajtársak! Ragadjuk tehát meg az alkalmat, hogy az érdemes férfit bajtársas megtiszteltetésével együttjáróan tapasztalatainkat bővítsük és a várható legkellemesebb perczeket élvezzük. A benyomás, melyet a török fővárosból haza hozunk, soha el nem muló édes emlékezet lesz.

Budapest, 1892. június hóban.

Bajtársi üdvözlettel

A „budapesti önkéntes tűzoltó-testület“
parancsnoksága.

U t i r á n y:

Budapest, Belgrád, Nis, Szófia, Konstantinápolyba és ugyanazon utirányon át vissza Budapestre. Tartózkodás Konstantinápolyban 5 napig.

P r o g r a m m:

A társaság július hó 11-én (hétfőn) 12 óra 42 perczkor délben érkezik meg a sztambuli új pályaházba.

Érkezés után a társaság a rendező által utközben számára átadott bárczán megjelölt szállodába megy, az állomáson rendelkezésre álló kocsikon.

Társas ebéd 2 órakor ugyanazon szállodában, a melyben az utas lakik, délután 5 órakor gyülekezés a „Pest“ szállóban és onnan Széchenyi pasánál teendő tisztelgésre megy a társaság.

Társas vacsora a szállóban este 7 órakor.

Julius 12-én (kedden):

Társas reggeli a szállóban 8 órakor.

Reggeli után indulás a Szófia mecset, Achmed mecset, Hyppodrom és a mellette lévő emlékkövek, az 1001 oszlopos Cisterna, Aziz és Mahmud szultán mausoleuma, a galamb mecset (Bajazet), Szeraskeriáton át a Soliman mecset megtekintésére, azután vissza a szállóba.

Társas ebéd a szállóban 12 órakor délben.

Délután 1 órakor indulás az egyiptomi drougen-bazárok, a régiségi muzeum és a nagy török bazar megtekintésére.

Visszatérés a szállóba.

Társas vacsora a szállóban este 7 órakor.

Julius 13-án (szerdán):

Társas reggeli a szállóban 8 órakor.

Indulás 9 órakor az alaguton át a hidhoz, innét hajón Skutariba a nagy török temetőhöz, mely czyprusokkal van beültetve, azután az angol temetőhöz, hol Guyon, az 1848-iki szabadságharcz tábornoka alussza örök álmát, innét Hajdar Pacha állomásra, azután hajón a hidhoz, innét az alaguton át a szállóba.

Társas villás-reggeli 1 órakor a szállóban.

Délután 2 órakor a szállóból indulás a hidhoz, onnét hajón Bujukderé-ig és vissza a hidhoz, onnét az alaguton át a szállóba.

Társas vacsora este 7 órakor a szállóban.

Julius 14-én (csütörtökön):

Társas reggeli 8 órakor a szállóban.

A társaság ezen napi kirándulása két csoportra oszlik fel: az egyik társaság 10 órakor reggel indul a kincstár, a márványterem, könyvtár, Dolma-bagcse, Berlerbej megtekintésére, azután vissza a városba; a másik társaság szintén reggel 10 órakor indul hajón a herczeg-szigetre és 12 órakor délben érkezik vissza.

Társas ebéd 1 órakor a szállóban,

Délután 2 órakor a társaság azon csoportja, mely a herczeg-szigetetre tett kirándulást, az első csoport utját teszi meg, míg a másik a herczeg-szigetekre rándul hajón.

Délután 6 órakor visszatérés a szállóba, itt társas vacsora 7 órakor.

Julius 15-én (pénteken):

Társas reggeli a szállóban reggel fél 8 órakor. Reggeli után séta a Galata torony és a város megtekintésére, azután vissza a szállóba, ahol 9 órakor délelőtt társas villás-reggeli.

Indulás 10 órakor délelőtt a szelamlikhez, hol megtekintjük a szultán mecsetbe vonulását, itt megláthatjuk a török császárság legfőbb méltóságait, s szemlét tarthatunk egész Konstantinápoly helyőrsége és a szultán testőrsége fölött. Azután megnézzük a tánczó derviseket, majd átrándulunk Skutariba, hogy jelen lehessünk az üvöltő dervisek ájtatosságán. Mindhárom látványosság csak pénteki napon szemlélhető meg. Azután kirándulunk az ázsiai édes vizekhez (csónakon) s szemlét tartunk az ott sétáló török előkelőkből és gazdagabb török nőkből álló közönség fölött.

Este 7 órakor visszatérés a szállóba, hol 8 órakor társas vacsora.

Julius 16-án (szombaton):

Társas reggeli a szállóban 8 órakor.

Indulás 9 órakor a muzeumok meglátogatására.

Társas ebéd 12 órakor a szállóban.

Ebéd után a programmszerű kirándulás véget ér és a társaság feloszlik.

A program keretébe sorolandók még mindazon ünnepélyességek, melyek Konstantinápolyban fognak az utasokkal idején közölni; ezuttal azok sorrendje még nem állapítható meg.

Konstantinápolyból az utasok 60 napon

belül indulhatnak vissza bármely rendes vonattal, tehát gyorsvonattal is, egyedül a keleti futárvonatot kivéve, a bevezetésben jelzett utirányon át.

A programmszerű kirándulás befejezése után alulirott menetjegy-iroda

Julius 17-én (vasárnap):

külön kirándulást rendez Brussába!

Ezen kirándulásban résztvehetnek mindazok, kik a programmszerű határidőn túl maradnak Konstantinápolyban, ha erre vonatkozólag vagy a kirándulás előtt Budapesten, a városi menetjegy-irodában, avagy Budapest és Konstantinápoly között utközben jelentkeznek a menetjegy-iroda titkáránál.

A brussai kirándulás programja:

Indulás Konstantinápolyból külön hajón reggel 8 órakor; érkezés Madaniába délben 12 órakor, innét továbbutazás kocsin fél 1 órakor, érkezés Brussába 3 óra 30 perczkor délután, utközben villás-reggeli a hajón.

Érkezésnél elszállásolás a Hotel-Bellevue és Hotel d'Anatolieban.

Indulás 4 óra 30 perczkor kocsin a czitadellához az ugynevezett ágyutérre, azután sétakocsizás Brussában és vissza a szállóba; itten társas vacsora 7 órakor.

Julius 18-án (hétfőn):

Társas reggeli fél 8 órakor.

Indulás kocsin fél 9 órakor a kénes fürdőkhöz, innét Murad szultán mecsetjéhez és

II. Murad szultán sirjához, azután Mustapha herceg emlékkövéhez, a török kórházhoz, I. Ozman szultán sirjához, Archan szultán sirjához, innét vissza a szállóba.

Társas ebéd a szállóban 12 órakor délben.

Délután 1 óra 30 perczkor indulás a 20 kupolájú Urbán mecsethez (Törökország legnagyobb mecsetje), innét a zöld mecsetbe, azután a zöld sirhoz, innét Aziz szultán palotájába, honnét szép kilátás van az olympusi vizesésre, végre a híres fonógyár megtekintése.

Társas vacsora este 7 órakor a szállóban.

Julius 19-én (kedden):

Társas reggeli a szállóban.

Indulás 8 órakor délelőtt kocsin, érkezés 11 órakor Madaniába, továbbindulás 11 óra 30 perczkor, érkezés Konstantinápolyba délután fél 4 órakor.

Ezen külön kirándulás díja, ideértve a hajózás illetéket, a kocsik díjait és a teljes ellátást: 48 frt.

A Budapest-Konstantinápolyi kirándulás díja, ideértve a teljes ellátást Konstantinápolyban 5 napi tartózkodás ideje alatt:

I. oszt. 175 frt, II. oszt. 140 frt, III. oszt. 115 frt.

A megállapított díjért részesül az utas Konstantinápolyban a szállóban teljes ellátásban (reggeli: kávé vagy thea, vaj és sütemény; villás-reggeli 4 fogás, estebéd 6 fogás); az I.

osztályu utasok egyenként, a II. osztályu utasok kettenként, a III. osztályuak hármanként helyeztetnek el egy szobában. Az I. osztályban utazó résztvevők számára 18 frtnyi külön díj mellett hálókocsi is rendelkezésre fog állani. —

A vasuton Budapesttől Konstantinápolyig az utas önmaga tartozik ellátásáról gondoskodni, mindazonáltal a menetjegy-iroda gondoskodni fog arról, hogy a tartózkodási állomásokon előre megállapított jutányos árakon kaphassák a résztvevők a szükséges ellátást.

A társaságot külön felfogadott ciceronék (kiket a menetjegy-iroda fizet) fogadják és kalauzolják Konstantinápolyban a nevezetességek megismerésében és minden 20 főből álló csoport rendelkezésére külön vezető fog állani.

Külföldi utlevél s annak az elutazás előtt Budapesten a török consulates által való láttamoztatása szükséges, miért is a résztvevők annak beszerzéséről idejekorán gondoskodjanak.

Konstantinápolyban a muzeumok, stb. látogatási díjait, valamint a kocsik fuvardíját, az esetleg igénybe veendő csónakok és hajók díjait az utas tartozik fizetni.

A résztvevőknek szabadságukban áll nem tüzoltó-testülethez tartozó vendégeket magukkal hozni; ily vendégek hasonló feltételek mellett fogadtatnak el.

A kirándulási részvételre való jelentkezések 50 frtnyi előleg beküldésével f. é. június

hó 30-áig bezárólag fogadtatnak el a budapesti önkéntes tűzoltótestület parancsnoksága (IV., duna-utcza 1.) a budapesti menetjegyiroda (Hungária szálló), valamint annak aradi, brassói, fumei, krassói, kolozsvári, nagyvárad, pécsi, temesvári, zágrábi és belgrádi fiókirodái által.

Budapest, 1892. évi június hóban.

A magy. kir. államvasutak
városi menetjegy-irodája.

III.

A résztvevők névsora :

1. Follmann Alajos járásbíró, orsz. tűzoltószövetségi alelnök, Budapest.
2. Bárány N. Ernő, budapesti önk. tűzoltó főparancsnok, Budapest.
3. Birkás Kálmán magánzó, Szabadka.
4. Chriszto Miklós főparancsnok, Gyula.
5. Deutsch Zsigmond, joghallgató.
6. Farkas János, önk. főparancsnok, N.-Kun-Madaras.
7. Felmayer Károly gyári főparancsnok, Székes-Fejérvár.
8. Foghtüy János önk. főparancsnok, Hajdú-Szoboszló.
9. Fogd Károly ügyvéd, Érsekujvár.
10. Floris Áron tanár, Budapest.
11. Géczy Ferencz vadkereskedő, Budapest.
12. Ifj. Gyürky S. segédtiszt, Debreczen.
13. Hamvay Gyula szerkesztő, Budapest.
14. Hamvay Stauber Sándor, takarékpénztári igazgató.
15. Hlatky Endre kamarai elnök, ügyvéd, N.-Várad.

16. Herman Ödön oszt. parancsnok és neje,
Budapest.
18. Hevesy Zsigmond szakaszparancsnok, Bu-
dapest.
19. Hauser György főparancsnok, Győr.
20. Horváth László főparancsnok.
21. Kopunovits K. osztályparancsnok, Sza-
badka.
22. Dr. Kovács Dénes hirlapíró és s. szer-
kesztő, Budapest.
23. Karlberger Gyula tűzoltó főparancsnok,
Siófok.
24. Ifj. Kádár H. hivatásos tűzoltó parancs-
nok, H.-M.-Vásárhely.
25. Dr. Karácson Imre tanár, Budapest.
26. Luncz Alajos benzés tanár, Sopron.
27. Jellinek Nándor gyáros, Budapest.
28. Mihálik Béla önk. főparancsnok, Kassa.
29. Martinengo Nándor főparancsnok, Pozsony.
50. Dr. Majer Ferencz főparancsnok, Székes-
Fejérvár.
31. Magyar Irma, Gyula.
32. Nagy János ügyvéd, N.-Kálló.
33. Dr. Nagy Károly orvos, tűzoltó parancs-
nok, Kis-Pest.
34. Nathan Jakab főparancsnok, Fogaras.
35. Oheroly János torna-tanár, Budapest.
36. Dr. Pásztor Bertalan.
37. Rimanóczy Kálmán építész, N.-Várad.
38. Rupp József tűzoltó alparancsnok Erzsé-
betfalva.
39. Radvány István kir. tanácsos, Miskolcz.
40. Singhoffer Ágost háztulajdonos, Budapest.

41. Suda János ügyvéd és tűzoltó elnök, Erzsébetfalva.
42. 43. Dr. Szily József h. főparancsnok és neje, Budapest.
44. Seidl Lajos főparancsnok, Sz.-Fejérvár.
45. Szikszay Gyula főparancsnok, Debreczen.
46. Dr. Stein Lipót főparancsnok.
47. Schlesak András kéményseprő m. és háztulajdonos, Budapest.
48. Özv. Schlesak Klára magánzónő, Budapest.
49. Szeghő István kir. tablai bíró.
50. Lipn. Tóthfalussy Béla s. lelkész, Budapest.
51. Dr. Tihanyi S. tűzörs. orvos, Debreczen.
52. Vinkler Lajos tanár, N.-Várad.
53. Várady Ferencz esp.-plébános, Csákova.
54. Varga Lőrincz főparancsnok, Temesvár.
55. Walsér Ferencz gyáros, Budapest.
56. Vida Pál tb. főparancsnok, Sz.-Fejérvár.
57. Weigman József, Zellerin gyári t. főparancsnok, Budapest.
58. Schwimmer Pál, a m. k. államv. városi menetj. iroda főnöke, Budapest.
58. Déchy József,* titkára.

* Ezek közül, a tűzoltók Abdul Hamid Ő felsége által mind vitézségi érdemrenddel tüntetettek ki. Bárány N. Ernő, Martinengo M. főparancsnokok, Várady esperes-plébános magasabb érdemrendet is kaptak.

Ch. M.

IV.

A hónapok nevei.

áj, hó, hónap.
kiánún-i száni január.
subát, február.
márt, márczius.
nizán, ápril.
májisz, május.
hazirán, junius.
temuz, julius.
agosztosz, augustus.
ilúl v. ejlúl, szeptember.
tistrín-i evvel, október.
tistrín-i száni, november.
kiánún-i evvel, december.
jíl bássy, újév napja.

A mohammedán „Miatyánk.“

Biszmi-l-lahi-r-rahmáni-r-rahím.

A legirgalmasabb isten nevében.

Elhamdu lilláhi rebbi-l-álamina; — er-rahmáni-r rahím; — máliki jaumi-d-díni; ijjáka ná'budu va ijjáka nasztáinu; — ihdiná-sz-sziráta-l-musztakima; sziráta-l-ladzína anamta alejhim; — gájri-l-magdúbi alejhim, valá-d-dálína.*

* Ez a Korán első szurája (fejezet), mely az „elfá-tihatu“, a megnyitó, a „könyvet“, a koránt megnyitó szura czímét viseli. Minden moszlim rendkívüli tiszteletben tartja és nyilvános, valamint magán ájtatosságaiban is époly gyakran elmondja, mint az igaz keresztyén ember a „miatyánk“-ot.

Szerző.

V.

Zárszó.

Reministenciáim végére érve, a legnagyobb fokú hálátlanságot követném el, ha e helyen is nem mondanék hálás szívből jövő hódoló köszönetet a törökök nemes szívű császára, — Abdul Hamid Ő Felségének azon, — minden lépten-nyomon éreztetett — szivességeért, igazi vendéglátásáért, melyben minket hazánkfia, gr. Széchenyi Ödön 30 éves tűzoltói jubileuma alkalmával kivándorolt magyarokat részesíteni kegyeskedett.

Isten éltesse sokáig Abdul Hamid Ő Felségét!

Padischa! Allah szize bereket verszin !!!*

Szerző.

* Az Isten áldja meg önt!

Ch. M.

TARTALOM.

	Lap.
Ajánlás	3
Az olvasóhoz	5
Az elutazás	7
A megérkezés	14
A fogadtatás	18
Lobogó szentelés	24
Konstantinápoly	30
Az állami dohánygyárban	44
Aja Sofie, Achmed mosché, Porphirogenitos szobra	46
A janicsárok muzeuma	49
II. Rákóczy Ferencz és Zrinyi Ilona sírjánál	51
Üvöltő és tánczoló dervisek. A skutarii temető. Guyon Richard sírja	55
Tüzoltó díszgyakorlat	62
Abdul Aziz és Mahmud sírjánál	67
Bakk hazánkfia lakomáján	71
A háremben	75
Gróf Széchenyi Ödön életrajza	78
Szelamlik	81
A Szultán vendéglátása	85
Sztambul őre	93
Uti-programm	95
A résztvevők névsora	106
A hónapok nevei	109
Zárszó	111

